

DUŠKO MODLY*, MARIJAN ŠUPERINA**

Kriminalistički sadržaji rekonstrukcije

Sažetak

O rekonstrukciji kao postupovnoj, pretežito istražnoj radnji, koja se provodi: a) radi provjere izvedenih dokaza, b) radi utvrđivanja činjenica koje su važne za razjašnjavanje stvari, c) prema potrebi i za ponovno izvođenje pojedinih dokaza; posljednjih desetak godina u području kriminalističke znanosti i kaznenog procesnog prava malo je toga napisano ili istraživano. Stoga se u članku analiziraju osnovna teorijska motrišta u svezi s rekonstrukcijom, ukazuje se na razliku između rekonstrukcije i očevida kao i na razliku između istražne rekonstrukcije i operativne rekonstrukcije koja se provodi u neformalnom policijskom postupku. Za svrhovitu i učinkovitu rekonstrukciju od važnosti je sadržajno i pravilno načinjen nalog za provođenje rekonstrukcije koji određuje razloge, cilj, sadržaj i dijelom način njenog provođenja te potpune i adekvatne informacije prikupljene glede mjesta kaznenog djela u formi zapisnika o očevidu (s priložima), pretrazi, ispitivanju okrivljenika, svjedoka, vještaka i sl. Upravo nedostaci u ovim važnim izvorima podataka za provođenje rekonstrukcije mogu uzrokovati pogreške tijekom njenog provođenja. Budući da Zakon o kaznenom postupku ne propisuje formu provođenja rekonstrukcije, tijelo koje provodi rekonstrukciju provodi je na način koji smatra najprikladnijim u konkretnom slučaju i danom trenutku, za postizanje cilja. Pri tome mu u odabiru metoda i sredstava pomažu pravila kriminalističke znanosti. Jedan od važnih sadržaja rekonstrukcije je postavljanje i elaboriranje rekonstrukcijskih verzija s bogatim kriminalističkim sadržajem kao misaonih pretpostavki o kaznenom djelu i počinitelju. U ispunjenju ovih zahtjeva kriminalisti će nužno morati rabiti pravila logičkog i kriminalističkog razmišljanja, informacije iz različitih izvora, iskustva i vještine u interpretaciji okolnosti koje okružuju počinjeno kazneno djelo. Za

---

* dr. sc. Duško Modly, redoviti profesor u miru.

** mr. sc. Marijan Šuperina, viši predavač na Katedri kriminalistike na Visokoj policijskoj školi MUP-a RH, Zagreb.

kriminaliste misaona rekonstrukcija predstavlja poseban podsustav rekonstrukcije koji je podložan određenim misaonim zaprekama koje je potrebno uzimati u obzir kao mogući generator pogrešaka u samoj rekonstrukciji. Kako provođenje rekonstrukcije predstavlja oblik kriminalističke procedure u kojoj se činjenične okolnosti koje izravno ili neizravno ukazuju na postojanje kaznenog djela i/ili počinitelja istražuju kriminalističkim metodama, u članku su analizirani stadiji provođenja rekonstrukcije. Izborom predmeta aktualne sudske prakse u napomenama ispod crte dodatno su potencirana pojedina pitanja u svezi sa stadijima provođenja rekonstrukcije.

1. UVOD

Rekonstrukcija se provodi kod razjašnjavanja brojnih kaznenih djela. Kao temelj služe podaci iz materijalnih i personalnih izvora informacija. *Rekonstrukcija* je primarno namijenjena *provjeravanju izvedenih dokaza* ili *utvrđivanju činjenica*, koje su od značaja za razjašnjenje kaznene stvari neposrednim opažanjem ili uz pomoć pomagala. Način provođenja rekonstrukcije izravno je uvjetovan objektivnim elementima konkretnog kaznenog djela i karakteristikama njegovog počinjenja (mjesto, način, vrijeme, sredstvo itd.). Te karakteristike uvjetuju i profil sudionika u rekonstrukciji, kao i potrebita tehnička pomagala. Rekonstrukcija izravno ovisi o raspoloživom činjeničnom fondu.

Rekonstrukcija je procesna radnja koja se provodi sukladno normama i ciljevima propisanim Zakonom o kaznenom postupku.¹ Pri tome kao i kod očevida naglašeni su kriminalistički sadržaji, osobito iz područja primjene tzv. *operativne kriminalističke tehnike*, kao grane kriminalističke znanosti. U praksi, kada je riječ o policiji, postoji i tzv. *operativna (heuristička) rekonstrukcija* koja se provodi u neformalnom (operativnom) policijskom postupku s otkrivačko-dokaznim ciljem.² Naglašen je heuristički karakter. Rezultati te rekonstrukcije javljaju se kao dokaz (ako budu prihvaćeni od tijela postupka) u spoznajnom smislu. Dakle, nemaju formalno dokazni karakter. Zbog navedenog u ovom radu neće biti riječi o toj rekonstrukciji.

Rekonstrukcija ima naglašeni istraživački karakter. U praksi je uočeno da tijela postupka i sudionici u rekonstrukciji nerijetko raspoložu potrebitim znanjem (nedovoljno ili neadekvatno) iz područja kriminalističke znanosti, posebno kriminalističke tehnike i forenzičkih znanosti, kao i drugih znanosti, potrebitim za provođenje rekonstrukcije

---

¹ Zakon o kaznenom postupku (ZKP) NN 110/97., 58/99., 112/99., 58/02., 143/02. i 115/06.

² Sud prvog stupnja pravilno je postupio kad je iz spisa izdvojio videozapis koji se odnosi na obavijest koju je djelatnicima policije dao osumnjičenik u smislu čl. 177. ZKP-a, na temelju koje su redarstvene vlasti provele rekonstrukciju događaja. Naime, videozapis kojeg su policijski djelatnici učinili tijekom očevida ili rekonstrukcije na temelju izjave osumnjičenika ima karakter obavijesti u smislu čl. 177. ZKP-a koja se prema čl. 78. st. 3. ZKP-a mora izdvojiti iz spisa, pa se prema tome, na takvom videozapisu ne može temeljiti sudska odluka. "Nije u pravu državni odvjetnik kada tvrdi da iz spisa nije trebalo izdvojiti dio videozapisa koji se odnosi na policijsko ispitivanje opt. I. B. na mjestu pronalazjenja mrtvog tijela, odnosno, da je taj dio spornog videozapisa trebalo izdvojiti samo u tonskom dijelu. To iz razloga što bi i u tom slučaju takav videozapis, predstavljao samo obavijest koju je djelatnicima policije dao okrivljenik u smislu čl. 177. ZKP-a, jer je isti načinjen prilikom rekonstrukcije događaja koju su proveli djelatnici policije." Vrhovni sud Republike Hrvatske, I Kž 364/03, od 8. V. 2003.

lege artis. Obično je riječ o traseološkoj hendikepiranosti, osobito na planu interpretiranja tragova i predmeta kaznenog djela. Osim toga i metodologija provođenja rekonstrukcije je nerijetko insuficijentna. Ovaj rad ima uz ostalo za cilj da se kod potencijalnih sudionika u rekonstrukciji osvježi memorija ili popuni praznina u znanjima.

Neki teoretičari kaznenog procesnog prava smatraju rekonstrukciju vrstom očevida. Takve tvrdnje nisu održive. Po nama riječ je o samostalnoj dokaznoj radnji iako se s metodološkog motrišta očevid i rekonstrukcija provode na sličan način - neposrednim opažanjem, istraživanjem i proučavanjem objektivne stvarnosti i primjenom istih kriminalističko taktičko-tehničkih i metodičkih radnji i mjera. *Svrha očevida i rekonstrukcije nije ista*.³ Očevid se poduzima bez ikakvog prilagođavanja i upravljanja situacijom. To je izričito zabranjeno. Njega karakteriziraju izvornost i originalnost. Kod očevida djeluje se po načelu neviđenog. Rekonstrukcija se, s druge strane, upravo sastoji u intervenciji i eksperimentiranju tijela postupka, umjetnom ponavljaju kriminalnog djelovanja ili situacije. Riječ je o simulaciji. To je aktivno mijesanje tijela rekonstrukcije u događanja.

Zbog umjetnog ponavljanja situacija i okolnosti kaznenog djela prema stadijima njegovog počinjenja (*ante delictum, tempore delicti i post delictum*) rekonstrukcija nije oblik očevida. Kod rekonstrukcije uvijek je riječ o približnom obnavljanju kaznenog djela u umjetno postavljenim uvjetima (scenarij). Ti uvjeti trebali bi biti što bliži stvarnim uvjetima koji su postojali neposredno prije, u tijeku i nakon počinjenja djela. Temelj za provođenje rekonstrukcije su do tog vremena prikupljeni dokazi i informacije, koji moraju biti takvi da omogućavaju što približniju rekonstrukciju stanja koje je postojalo u vrijeme počinjenja kaznenog djela. Rekonstrukcija se u pravilu provodi po modelu (shemi) po kome je proveden očevid. Zbog navedenog rekonstrukcija u odnosu na očevid gubi na autentičnosti i originalnosti. I kod rekonstrukcije, kao i kod očevida, traži se objektivno opisivanje činjenica. Riječ je o opisivanju rezultata neposrednog osjetilnog opažanja, bez iznošenja vlastitih ili tuđih sudova.

2. NORME ZAKONA O KAZNENOM POSTUPKU O REKONSTRUKCIJI

Zakon o kaznenom postupku koji regulira procesne forme procesnih radnji, rekonstrukciju spominje na više mjesta. ZKP u glavi XVIII. *Istražne radnje*, u članku 245. stavak 1. propisuje: "Radi provjere izvedenih dokaza ili utvrđivanja činjenica, koje su važne za razjašnjenje stvari tijelo koje vodi postupak može odrediti rekonstrukciju događaja koja se obavlja tako da se ponove radnje ili situacije u uvjetima uz koje su prema izvedenim dokazima događaj odigrao. Ako su u iskazima pojedinih svjedoka ili okrivljenika radnje

---

³ Ovlaštenje tijela unutarnjih poslova na samostalno obavljanje očevida (čl. 184. st. 1. ZKP/06.) ne odnosi se i na rekonstrukciju događaja kao istražnu radnju u smislu čl. 245. ZKP-a. *Rekonstrukcija događaja nije radnja istovjetna s očevidom*, pa upravo zato na izvođenje te radnje tijelo unutarnjih poslova nije ovlašteno na temelju čl. 193. st. 4. ZKP-a. Obnova neke radnje ili situacije u uvjetima uz koje se prema izvedenim dokazima događaj odigrao, radi provjere izvedenih dokaza ili utvrđivanja činjenica koje su značajne za razjašnjenje stvari, kao *sadržaj rekonstrukcije, po svojoj je procesnoj namjeni očito sasvim nešto drugu od očevida* kojem je istražna radnja upravljena ponajprije zbog utvrđivanja kakve važne činjenice neposrednim opažanjem, pa zato, u pravilu, ne trpi odgađanje. Vrhovni sud Republike Hrvatske, Kž-447/82 od 26. svibnja 1982.

ili situacije različito prikazane, događaj će se, u pravilu, rekonstruirati posebno sa svakim od njih."

Pravila kriminalističke znanosti, za razliku od ZKP-a, traže da se rekonstrukcija mora uvijek provesti kada je potrebno provjeriti do tog vremena izvedene dokaze ili utvrditi nove činjenice. ZKP predviđa ponavljanje radnji ili situacija u uvjetima uz koje su prema izvedenim dokazima događaj odigrao. To je u praksi često nemoguće, pa bi bilo bolje da zakonodavac koristi formulaciju "pod što približnijim uvjetima".⁴ ZKP ne predviđa provođenje rekonstrukcije kada je riječ o vještacima, osim ako ih ne tretira kao posebnu kategoriju stručnih svjedoka. Postavlja se pitanje: treba li propisati i mogućnost korištenja anatomskih lutaka, slika ili dvojnika (figuranata) kada to situacija nalaže? Navedeni propis pretpostavlja uspostavljenje stanja i situacije (približne) koji su postojali prema stadijima počinjenja kaznenog djela i rekonstruiranje (uspostave) tijeka događaja.

Stavkom 2. članka 245. ZKP-a određeno je kako se rekonstrukcija ne smije obavljati na način: a) kojim se vrijeđa javni red ili b) moral ili c) se dovodi u opasnost život ili zdravlje ljudi. Ovim zakonski taksativno navedenim ograničenjima svakako treba pribrojiti i okolnosti kako se provođenjem rekonstrukcije ne smije vrijeđati dostojanstvo

---

⁴U predmetu I Kž 8/04-3 VS RH optuženi M. S. proglašen je krivim presudom ŽS u Velikoj Gorici broj K-14/03 od 29. listopada 2003. godine, zbog počinjenja kaznenog djela teškog ubojstva iz čl. 91. st. 1. KZ-a, kaznenog djela pokušaja ubojstva iz čl. 90. u svezi s čl. 33. KZ-a i kaznenog djela prijetnje iz čl. 129. st. 2. KZ-a i nakon što mu je za svako pojedino djelo utvrdio kaznu osudio ga je, primjenom čl. 60. st. 1. i 2. t. a) KZ-a na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 25 godina. Državni odvjetnik u podnesenoj žalbi smatra da je sud počinio bitnu povredu odredaba kaznenog postupka iz čl. 367. st. 3. ZKP-a time što je rekonstrukciju događaja, koji je počinjen 8. siječnja 2003. godine u 17,00 sati, proveo 24. rujna 2003. godine u 10,00 sati, dakle u potpuno različitim uvjetima vidljivosti, što je bilo suprotno s odredbom čl. 245. ZKP-a, u kojoj je propisano da će se radnje i situacije o kojima iskazuju očevidci i akteri događaja ponoviti u uvjetima uz koje se događaj odigrao, što je imalo za posljedicu donošenje oslobađajuće presude. Na ovaj žalbeni prigovor VS RH dao je svoje mišljenje: "Točno je da sud nije proveo rekonstrukciju u istim ili sličnim uvjetima u kojima se događaj zbilo. Međutim, žalitelj ispušta iz vida da je sud rekonstrukcijom htio utvrditi, a i utvrdio, je li oštećenica A. S., na mjestu na kojemu je stajala u vrijeme kada je optuženik pucao iz pištolja, s obzirom na raspored gospodarskih zgrada na njezinim nekretninama i položaj optuženika, te smjer prema kojemu je on pucao, bila objektivno ugrožena. Za utvrđivanje ovih relevantnih činjenica bez značaja je činjenica je li se rekonstrukcija provodila u siječnju ili rujnu mjesecu ili u 10,00 ili u 17,00 sati. Zbog toga okolnost što rekonstrukcija nije provedena u istim ili sličnim uvjetima u ovom konkretnom slučaju očigledno nije utjecala, niti je mogla utjecati na pobijanu presudu." (...) "Iz zapisnika o rekonstrukciji i fotografijama elaborata rekonstrukcije proizlazi da su optuženik i oštećenica A. S. na gotovo identičan način opisali položaje u kojima su se nalazili u vrijeme pucanja i smjer u kojemu je optuženik ispalio nekoliko hitaca. Balistički vještak G. M., koji je prisustvovao rekonstrukciji, dao je mišljenje da ispaljeni projektili, na način kao što su to pokazale stranke, nisu mogli ugroziti tijelo oštećenice, jer nisu bili usmjereni u pravcu na kojemu se ona nalazila. Iz toga je sud prvog stupnja pravilno zaključio kako nije ostvarena konkretna opasnost za život ili tijelo oštećenice. Taj zaključak je u skladu i sa iskazom muža oštećenice, svjedoka V. S. On je govorio o tome da su nakon događaja, kada je oštećenica ispričala što se dogodilo, pregledali zidove gospodarskih zgrada u blizini kojih se ona nalazila i nisu pronašli tragova ispaljenih projektila. Prema tome ne može se prihvatiti ni tvrdnja žalitelja da rekonstrukcija nije provedena u skladu sa zakonom, pa se na takvom dokazu ne može temeljiti odluka suda, a pogotovo da je balistički vještak nestručan, radi čega je upitno njegovo mišljenje da projektili nisu ispaljeni u smjeru kojemu je stajala oštećenica, koje je prihvatio sud i na kojemu je temeljio svoju odluku. Ovaj sud smatra da su sve ove činjenice pravilno utvrđene, te ocjenjuje da je u tom dijelu neosnovana žalba državnog odvjetnika."

okrivljenika i drugih osoba koje sudjeluju u rekonstrukciji. Također rekonstrukciju treba provoditi radi svrhe koja proizlazi iz njene prirode definirane zakonom, a nikako kao oblik psihičkog pritiska na okrivljenika kao i na svjedoke. Iako u ZKP-u nije izričito navedeno, provođenjem rekonstrukcije ne smije se dovesti u opasnost i imovina fizičkih ili pravnih osoba (npr. rekonstrukcija općeopasnih kažnjivih radnji – paljevine, eksplozije i sl.).

U stavku 3. 245. članka, ZKP predviđa mogućnost, prema potrebi, *ponovnog izvođenja dokaza*.

U članku 246. ZKP-a predviđa se mogućnost da tijelo koje obavlja rekonstrukciju može zatražiti pomoć stručne osobe kriminalističko-tehničke, prometne ili druge struke, koja će prema potrebi, poduzeti i pronalaženje, osiguravanje ili opisivanje tragova, obaviti potrebna mjerenja i snimanja, izraditi skice ili prikupiti druge podatke. U stavku 2. članka 246. ZKP-a predviđena je mogućnost pozivanja vještaka ako bi njegova nazočnost bila korisna za davanje nalaza i mišljenja. Vještak se može javiti u ulozi stručnog pomoćnika, kada je obuhvaćen rekonstrukcijom, ali može dati posebno nalaz i mišljenje. U ovom potonjem slučaju radi se o dvije paralelne procesne radnje, koje se odvijaju na istom prostoru i u isto vrijeme. Po nama navedena konstatacija stoji kada je riječ o identifikacijskim vještačenjima. Kada je riječ o dijagnostičkim i situacijskim vještačenjima ona mogu biti inkorporirana u rekonstrukciju ili činiti posebnu procesnu radnju. Odredbom članka 245. stavak 1. ZKP-a predviđena je mogućnost provođenja rekonstrukcije u okviru koje se obavlja provjera izvedenog dokaza vještačenjem.

Iz već navedenog vidljivo je da je odredbama ZKP-a regulirana tzv. *vanjska strana rekonstrukcije*, dok se *unutarnja strana rekonstrukcije* obavlja po pravilima određene znanosti i struke te pravilima kriminalističke znanosti.

U članku 251. stavku 4. ZKP-a predviđeno je da se vještaku, prije provođenja vještačenja, mogu davati razjašnjenja, dopustiti razgledavanje spisa, a s druge strane vještak proučavajući spise može predložiti izvođenje određenih dokaza ili pribavljanje predmeta i podataka koji su od važnosti za davanje nalaza i mišljenja. Osnovni smisao ovako uređenog postupanja glede vještaka i vještačenja sadržano je u činjenici, ukoliko je potrebno nešto dopuniti ili razjasniti da se to odmah učini kako ne bi dolazilo do odugovlačenja provođenja pojedine istražne radnje ili samog kaznenog postupka u cjelini. Isto tako, ako je vještak nazočan provođenju rekonstrukcije, on može predložiti da se razjasne određene okolnosti ili da se osobi koja se ispituje postave određena pitanja. Sva ova postupanja vještaka provode se radi izrade kvalitetnog i jasnog nalaza i mišljenja vještačenja (zapisnika vještačenja) za potrebe suda.

U članku 329. stavak 5. ZKP-a govori se o obavljanju rekonstrukcije izvan glavne rasprave.

Danas se kao aktualno javlja i pitanje nazočnosti stručnjaka koji izrađuju kriminalni profil počinitelja. Moderni naziv za to je analiza dokaza o ponašanju (*behavioral evidence analysis*), pa bi navođenje stručnih osoba navedenih profila bilo obvezujuće - poticajno za tijela postupka.

Rekonstrukcija kao procesna radnja uvijek mora biti jedinstvo forme (procesni aspekt) i sadržaja (kriminalističko-forenzički aspekt). Načelno može se provoditi u svim stadijima postupka i pri tome imati neformalni i procesno formalni karakter. U postupku

prilikom provođenja rekonstrukcije može se ukazati potreba za provođenjem istražnog eksperimenta.

3. MODELI REKONSTRUKCIJA

U svakodnevnoj kriminalističkoj praksi javljaju se obično sljedeći modeli rekonstrukcija:

1. kaznenog djela ili događaja (incidenta) kao što su prometne nesreće, ubojstva, silovanja, terorizam itd.
2. specifičnih elemenata kriminalnog događaja (redosljed, pravac, uvjet, relacije, identitet)
3. specifičnih materijalnih i stvarnih dokaza (oružje, ljudske izlučevine, staklo, dlake i slično).

Broj i model situacija i stvari koje se mogu i moraju rekonstruirati sličan je modelima materijalnih dokaza, što znači nelimitiran.

Na svakom kriminalnom mjestu događaja moguće je provesti *potpunu* ili *djelomičnu* (parcijalnu) *rekonstrukciju* u okviru kojih se može primjenjivati više tehnika, npr. rekonstrukcija trajektorije projektila, položaja tragova krvi da se utvrdi položaj žrtve itd. Neka mjesta događanja su prikladnija za rekonstrukciju od drugih. Tako npr. prometne nesreće mogu biti temeljitije rekonstruirane od drugih kriminalnih mjesta događaja. Vozila su masivni objekti koja ukazuju na pravac kretanja i obično ostaju brojni materijalni dokazi nastali prije, u tijeku i nakon prometne nesreće. Postoji mogućnost prikaza potpunog slijeda događaja. Mjesta događaja koja uključuju kretanje ljudi su teža za provođenje rekonstrukcije. Znanstvena metoda rekonstrukcije započinje induktivnom metodom uz postupno prerastanje u deduktivnu metodu, koja uključuje raščlanjivanje ili analizu činjenica, iza čega slijedi sintetiziranje činjenica. Broj i vrsta činjenica zajedno s bilo kojom dvosmislenošću ili sumnjom koja ih prati, determiniraju razinu njihove dokazne vrijednosti.

Znanstvena metoda provedbe rekonstrukcije zahtijeva: 1. utvrđivanje problema, uzimajući u obzir vrstu počinjenog kaznenog djela (zakonski elementi kaznenog djela), i karakteristike kompetencije tijela koja sudjeluju u rekonstrukciji, 2. postavljanje verzija, kao *ad hoc* hipoteza na temelju raspoloživog činjeničnog fonda iz različitih izvora relevantnih informacija, 3. testiranje verzija procjenjujući istinitost i pouzdanost prikaza kriminalnog događaja kroz stadije njegovog počinjenja, 4. slijeđenje verzija i 5. izvođenje zaključka.

Rekonstruirati se može cijelo kazneno djelo ili kriminalni događaj (tzv. potpuna rekonstrukcija) ili samo neki njihovi dijelovi (tzv. djelomična rekonstrukcija). Iz odredaba ZKP-a proizlazi da se rekonstrukcijom analiziraju i okolnosti koje nemaju isključivi traseološki karakter npr. je li svjedok očevidac pod određenim uvjetima mogao nešto opaziti s određenog mjesta itd. Pošto se kod rekonstrukcije radi o simulaciji, umjetnom obnavljanju situacije kaznenog djela ili kriminalnog događaja, uvjeti obnavljanja trebaju biti što sličniji onima koji su postojali u vrijeme počinjenja kaznenog djela, tzv. *istinski uvjeti*. Zbog niza objektivno-subjektivnih razloga njih je u praksi teško ponoviti. To je

još jedan od razloga zašto se rekonstrukciju ne može smatrati posebnom vrstom očevida, iako se provodi po sličnoj metodologiji.

Zaključci rekonstrukcije kaznenog djela mogu imati četiri oblika utvrđenja: 1. utvrđeno je počinjeno kazneno djelo, počinjeno na određeni način, 2. da je kazneno djelo vjerojatno počinjeno na određeni način, 3. nesigurno je na koji je način počinjeno kazneno djelo i 4. ne može se utvrditi na koji je način kazneno djelo počinjeno.

Iz do sada navedenog proizlazi da je rekonstrukcija na mjestu kaznenog djela uporaba znanstvenih metoda, materijalnih dokaza, deduktivno-induktivnog razmišljanja i njihovog međudnosa radi dobivanja jasnog znanja o seriji događaja koji okružuju počinjenje kaznenog djela. Traže se odgovori na pitanja: Što se dogodilo? i Kako se dogodilo?

Provođenje rekonstrukcije obvezno uključuje primjenu znanstvenih metoda, logičkog i kriminalističkog razmišljanja, različite izvore informacija, kriminološke i viktimološke postulate, iskustvo i vještine u interpretaciji okolnosti koje okružuju počinjenje kaznenog djela. U pravilu rekonstrukcijom se utvrđuje najvjerojatniji slijed događaja.

Poseban oblik rekonstrukcije je tzv. *misaona rekonstrukcija*. Provodi se najčešće tijekom očevida. Tijelo postupka i sudionici u postupku polazeći od posljedica djela idu prema njegovim uzrocima, u mislima rekonstruiraju što se moglo dogoditi. Taj proces je kognitivan, ali i emocionalan. U njegovom tijeku pokušava se dokazati slijed kriminalnih događanja, koji se mogao dogoditi. Dakle, riječ je o misaonoj aktivnosti u okviru koje se u mislima rekonstruira čitav tijek kaznenog djela ili pojedini njegovi stadiji radi pronalazanja tragova i predmeta kaznenog djela, utvrđivanja mehanizma njihovog nastanka i okolnosti koje su do njih dovele, kao i izvođenje zaključka o svim ostalim relevantnim okolnostima (kao skupu uvjeta) počinjenja kaznenog djela. Pravilno izvedena misaona rekonstrukcija tijekom počinjenja kaznenoga djela, puta dolaska i odlaska počinitelja, njegovog kretanja po mjestu počinjenja kaznenoga djela, njegove djelatnosti na tom mjestu događaja, uporabljenih sredstava ili predmeta počinjenja (*instrumenta sceleris*) igra važnu ulogu i kod kasnijeg provođenja realne rekonstrukcije.

Na temelju misaone rekonstrukcije izvode se zaključci o smjeru djelovanja uzročnika tragova, položaja, držanja i međusobnog položaja počinitelja i napadnutog objekta u vrijeme počinjenja kaznenog djela, razmaku među njima itd. U osnovi misaona rekonstrukcija se odvija u dva stadija. U prvom se nastoji otkriti što više tragova (po mogućnosti sve), a u drugom se provjeravaju osigurani dokazi. Velika smetnja pri tome su *misaone zapreke* koje se javljaju u postupku istraživanja kaznenih djela. Riječ je o različitim psihološkim čimbenicima koji djeluju na mišljenje i ponašanje sudionika u postupku i utječu na uspjeh istraživanja. Tu spadaju i misaone zapreke koje onemogućavaju rješenja zadataka, jer je procesni subjekt naviknut na ustaljeni način mišljenja i psihološki se teško od njega može odvojiti. Predrasude, osobni stavovi, motivi, osobitosti i intelektualna svojstva, racionalizacija, sugestija, asimilacija i različiti podsvjesni obrambeni mehanizmi nezaobilazni su otežavajući čimbenici za uspješno misaono rješavanje istraživačkih zadataka.

Zaključivanje tijela postupka i sudionika u postupku polazi od utvrđenog činjeničnog stanja koga se kroz retrospektivan proces pokušava objasniti logikom koja je znanstveno, kriminalistički i psihološki utemeljena. Pri tome treba polaziti od kriminalističke krilaticе:

"Ako je nešto tehnički izvedivo, to ne znači da mora biti i psihološki uvjerljivo, a što je psihološki neuvjerljivo može biti patološki istinito."

Rekonstrukcija se može provesti i tijekom provođenja očevida nakon dinamičkog stadija očevida. Međutim, ona je posebna procesna radnja o kojoj treba sastaviti poseban *zapisnik*.

Kriminalističko rasuđivanje o rezultatima rekonstrukcije je složena misaona i radna djelatnost sudionika u rekonstrukciji. Polazi se od općeg pravila uzročnosti u smislu da isti uzroci u pravilu izazivaju iste posljedice. Sve što se dogodilo u jednom slučaju pod istim okolnostima trebalo bi se dogoditi i u drugom ili drugim slučajevima, pod pretpostavkom da se radi o stvarnoj jednakosti. Riječ je o zaključivanju po analogiji.

Brojni termini traže točno definiranje za potpuno razumijevanje rekonstrukcije. To su npr.: indukcija, dedukcija, abdukcija, tipologija (klasifikacijski i taksonomski aspekt), sinteza, analiza, hipoteze, sposobnost otkrivanja itd. Ulogu igraju obrasci (serije sličnosti), šablone koje indiciraju na određeni *modus operandi*.

3.1. Nalog za provođenje rekonstrukcije

Iako se u ZKP-u izravno ne propisuje da provođenju rekonstrukcije mora prethoditi *obrazloženi pismeni nalog*, taj nalog kada se rekonstrukcija obavlja kao samostalna radnja mora postojati. Kada se rekonstrukcija obavlja u okviru neke druge procesne radnje, onda je njeno provođenje pokriveno tom radnjom. ZKP ni okvirno ne propisuje sadržaj naloga za provođenje rekonstrukcije. Pravila kriminalističke znanosti propisuju da se iz naloga mora vidjeti koje tijelo i u kojem kaznenom predmetu i zbog kojeg kaznenog djela određuje rekonstrukciju te kojeg dana, gdje, u čijoj nazočnosti će se obaviti rekonstrukcija (tko može prisustvovati rekonstrukciji) i dr. Ukoliko treba osigurati mjesto provođenja rekonstrukcije, i to treba u nalogu navesti, kao i tehnička pomagala potrebna za provođenje rekonstrukcije *lege artis* kao i tijelo kome se to povjerava. U nalogu treba navesti kako u slučaju spriječenosti neke pozvane osobe da prisustvuje rekonstrukciji, rekonstrukcija se neće održati, te treba naložiti pozvanim osobama da na vrijeme, o razlozima nemogućnosti dolaska, obavijeste tijelo koje naređuje rekonstrukciju. Rečeno podrazumijeva i davanje upozorenja da ukoliko je do odgode rekonstrukcije došlo krivnjom neke osobe, da će biti dužna podmiriti troškove odgode.

Postoje određeni zahtjevi kojima mora odgovarati nalog za provođenje rekonstrukcije. Oni su: pravni, jezični, etički, običajni, estetski i svrsishodni. *Pravni zahtjevi* su širi od onih koji proizlaze iz općih odredbi o podnescima i zapisnicima (Glava VII. ZKP-a) i posebnih odredbi koje se odnose na pojedine podneske i zapisnike. Kada je riječ o *jezičnim zahtjevima* treba uzimati u obzir kako jezik u podnescima i zapisnicima nije poseban "pravnički" ili "sudski jezik", iako se rabe i pravni termini. Jezik pismena treba biti jednostavan i svakom razumljiv. Treba izbjegavati fraze i tuđice, jer mogu izazvati nepotrebno nerazumijevanje ili čak potpuno pogrešno shvaćanje sadržaja pismena.

3.2. Primjeri nekih modela realne rekonstrukcije

1. Analiza tragova krvi i uzoraka mrlja krvi, položaj i lokacija žrtve i počinitelja, kretanje počinitelja i žrtve i drugih sudionika po mjestu rekonstrukcije, identifikacija

lokacije mjesta rekonstrukcije ako je žrtva uklonjena ili ostavljena negdje drugdje, indicirati na primarno ili sekundarno mjesto rekonstrukcije,⁵ utvrđivanje vrste korištenog sredstva počinjenja. 2. Spajanje poderanih ili isjeckanih papira (dokumenti), obnavljanje izbrisanog teksta. 3. Kod vatrenog oružja utvrđivanje trajektorije projektila, udaljenosti pucanja, položaj i lokacija žrtve i počinitelja, redoslijed hitaca, pravac hitaca, identifikacija uporabljenog oružja itd.

3.3. Informacije potrebite za rekonstrukciju

Bez obzira na raspoložive podatke u službenom spisu slučaja najbolje je otići na mjesto događaja, koji put i u isto vrijeme kada je događaj počinjen (doba dana, noći). Informacije se dobivaju iz materijalnih i personalnih izvora informacija, kao i nalaza i mišljenja vještaka (personalni izvor informacija *sui generis*). Tijelo koje provodi rekonstrukciju treba pregledati materijalne dokaze, dokumente (različite zapisnike, izmjere, crteže, bilješke, izvješća, obdukcijske protokole i sl.), tehničke snimke i iskaze osoba i druge oblike dokaza.

Ovisno o vrsti rekonstrukcije mogu biti uključeni razni izvori informacija. Informacije mogu ukazati na slijed događaja ili akcija koje su bile potrebite za počinjenje kaznenog djela. U svezi s navedenim tijelo koje provodi rekonstrukciju mora uzimati u obzir tri situacije: 1. situaciju prije počinjenja djela, 2. situaciju za vrijeme počinjenja djela i 3. situaciju nakon počinjenja djela.

---

⁵ U predmetu I Kž-815/02-8 VS RH optuženi je oglašen krivim presudom ŽS u Slavonskom Brodu od 5. travnja 2002. godine, broj K-17/00, zbog dva kaznena djela pokušaja ubojstva iz čl. 34. st. 1. KZ RH u vezi s čl. 17. OKZ RH, te je uz primjenu odredaba o stjecaju, osuđen na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od četiri godine. Žalitelj u žalbi smatra činjenično stanje nepotpuno i pogrešno utvrđenim, ponavljajući da je kaznena djela počinio u stanju nužne obrane. (...) Ukazuje da su oštećenici, kao i svjedok N. P., mijenjali iskaz tijekom postupka, zbog čega im sud nije mogao pokloniti vjeru. Nasuprot tome, iskaz svjedoka N. B., koja je potvrdila optuženikovu obranu, u svemu je istinit, ona je objektivni očevidac, a utvrđenje suda da svjedokinja *nije mogla percipirati događaj zbog vegetacije koja joj je zaklanjala vidik*, nije točna. To ukazuje da je *potrebno provesti potpunu rekonstrukciju događaja uz prisutnost ove svjedokinje*. Suprotno mišljenju žalitelja, VS RH smatra, da je sud prvog stupnja na temelju rezultata opsežnog i valjano provedenog dokaznog postupka činjenično stanje potpuno i pravilno utvrdio. U svezi s tvrdnjama kako svjedokinja nije mogla percipirati događaj zbog vegetacije u svom obrazloženju VS RH navodi: Druga je, pak, situacija sa svjedokom N. B. na čijem iskazu inzistira žalitelj. Sud prvog stupnja dao je valjane razloge zašto smatra da ta svjedokinja, s pozicije u blizini parkirano vozila optuženika koju je *sama pokazala na rekonstrukciji* od 21. veljače 1997. godine, objektivno nije mogla percipirati tijekom događaja. Pravilno sud zaključuje da bi se u tom slučaju svjedokinja morala susresti s optuženikom koji se, kako sam kaže, u jednom trenutku vratio do svog vozila, do čega nije došlo, a s druge strane, zato što se provedenim očevidom na mjestu događaja dana 14. prosinca 2001. godine sud osobno uvjerio da su svjedokinji s te pozicije vidik zaklanjale krošnje borova. Pri tome je sud uzeo u obzir i činjenicu da su zbog proteka vremena krošnje borova u času događaja objektivno morale biti manje, ali su neovisno o tome opet zaklanjale vidokrug, kako je to vidljivo iz fotoelaborata načinjenog na rekonstrukciji događaja od 3. lipnja 1994. godine, tj. samo godinu dana nakon događaja. Osim toga, treba imati u vidu da je taj svjedok predložen od strane obrane tek protekom četiri godine od događaja. S tim u vezi nikakve potrebe nema da se, *nakon provedene dvije rekonstrukcije događaja* i dva očevida na mjestu događaja, sada ponovno provede još jedna "potpuna rekonstrukcija" kako predlaže žalba, jer bi se time samo bespotrebno odugovlačio postupak.

Situacija prije počinjenja djela sastoji se od sljedećih elemenata: 1) kriminogenih čimbenika koji su u konkretnom slučaju djelovali, 2) nastanka odluke o počinjenju kaznenog djela, 3) planiranja kaznenog djela (iznimno ne), 4) izviđanja prilika na mjestu počinjenog kaznenog djela, 5) pribavljanja sredstva počinjenja, 6) dolaženja na mjesto počinjenja kaznenog djela, tzv. put dolaska, 7) približavanja objektu napada, 8) otklanjanja eventualnih prepreka, 9) mjera osiguranja za neometano počinjenje djela, 10) samog počinjenja djela.

Situacija na mjestu kaznenog djela u vrijeme njegovog počinjenja (kriminalna situacija) s kriminalističkog motrišta je prvi i početni dio šireg pojma situacije kaznenog djela. Situacija na mjestu kaznenog djela ili kriminalnog događaja je sustav elemenata okružja (okoline) i počinitelja, te žrtve u vremenu počinjenja djela. Pod *okružjem* se u kriminalističkoj znanosti podrazumijeva geografsko, topografsko, tehničko, klimatsko i socijalno okruženje. U taj pojam spadaju i ostali uvjeti mjesta počinjenja kaznenog djela u danoj objektivnoj situaciji (realnosti). Pod *situacijom kaznenog djela* treba podrazumijevati sustav konkretnog počinjenja kaznenog djela kao osobitog dinamičkog sustava koji se sastoji od više stadija. Situacija kaznenog djela se u osnovi sastoji: 1. od sustava konkretno počinjenog kaznenog djela, 2. od posebnih interdeliktne situacije na relaciji: počinitelj-*modus operandi*-okružje-žrtva ili objekt napada (radnje), 3. od traseološke morfologije (tehnički operacionalni aspekt kaznenog djela) i 4. od podsustava sudionika u djelu.

Situacija poslije počinjenja kaznenog djela sastoji se od sljedećih elemenata: 1. napuštanja mjesta kaznenog djela, tzv. put odlaska, 2. bježanja, skrivanja, osiguranja lažnog alibija i sl., 3. osiguranja rezultata počinjenog kaznenog djela, 4. realizacije dobiti (koristi), 5. prerušavanja nakon počinjenog kaznenog djela itd.

4. METODE PROVOĐENJA REKONSTRUKCIJE

Pod metodama provođenja rekonstrukcije podrazumijevaju se organizacijsko taktičko-tehnička načela rada na mjestu rekonstrukcije uz pridržavanje procesnih i kriminalističkih načela i pravila. Načela se odnose kako na način provođenja rekonstrukcije, tako i na sredstva koja se tijekom provođenja rekonstrukcije koriste. Raznovrsnost kaznenih djela ili kriminalnih događaja, promjenjivost njihovog tijeka, mnogobrojnost uzroka i posljedica, kao i razlike među metodama i sredstvima operativne i laboratorijske kriminalističke tehnike, čimbenici su koji ne dopuštaju primjenu stalnih, nepromjenjivih i krutih pravila kod provođenja rekonstrukcije. Način primjene kriminalističko-tehničkih metoda i sredstava ZKP nije regulirao zbog statičnosti pravnih normi. On je njihovu primjenu u konkretnom slučaju prepustio tijelu koje provodi rekonstrukciju i sudionicima u rekonstrukciji.

Zbog svakodnevnih promjena na području raznih znanosti i tehnike, posebno operativne i laboratorijske kriminalističke tehnike, pravila i načini provođenja rekonstrukcije promjenjiva su kategorija i ovise o nizu čimbenika kao što su: 1. lokacija mjesta rekonstrukcije, 2. vrsta objekata i predmeta rekonstrukcije, 3. vrsta kaznenog djela ili kriminalnog događaja, 4. način počinjenja, 5. vrste i oblici nastalih materijalnih promjena u obliku tragova i predmeta procesima odražavanja ili odvajanja (separacije), 6. doba dana i godine (glede vremena počinjenja kaznenog djela ili kriminalnog događaja i vremena provođenja rekonstrukcije), 7. klimatski i atmosferski uvjeti, 8. stanje vidljivosti, čujnosti i

slično, 9. konfiguracija i topografija terena mjesta rekonstrukcije na otvorenim prostorima, 10. specifičnosti zatvorenih prostora i prostorija, 11. sastav ekipe za rekonstrukciju, 12. redosljed mjera i radnji koje treba poduzeti itd.

Može se govoriti samo o relativnoj stalnosti pravila i načela koja se primjenjuju tijekom rekonstrukcije, kao i o osnovnim načelima djelovanja, općim taktičkim shemama, metodama i sredstvima operativne kriminalističke tehnike. Opće taktičke sheme znače da prilikom provođenja rekonstrukcije primjena odgovarajućih shema zahtijeva potrebitu slobodu djelovanja u okvirima konkretne situacije na mjestu rekonstrukcije. Ipak, kada je riječ o primjeni metoda i sredstava kriminalističke taktike njih odlikuje određena stalnost. S druge strane kada je riječ o primjeni kriminalističko-tehničkih metoda i sredstava prisutne su stalne promjene i inovacije. Protivna je svrsi rekonstrukcije primjena zastarjelih i neučinkovitih kriminalističko-tehničkih sredstava i metoda. Pri tome polazi se od pretpostavke da ta sredstva i metode primjenjuju kompetentni sudionici u provođenju rekonstrukcije, o čemu odlučuje tijelo rekonstrukcije.

Zbog navedenog tijelo rekonstrukcije prilikom donošenja odluke o potrebi provođenja rekonstrukcije treba u nalogu o provođenju rekonstrukciji nagovijestiti način i tijek njenog provođenja. Ono određuje mjesto i vrijeme provođenja rekonstrukcije, objekte rekonstrukcije i njezin cilj.

Nakon donošenja odluke o provođenju rekonstrukcije treba izraditi *plan provođenja rekonstrukcije*. U osnovi taj plan treba sadržavati: način provođenja rekonstrukcije (taktičko-tehnički sadržaj), popis sudionika u rekonstrukciji i njihove uloge, metode i sredstva koje treba koristiti, redosljed njihove primjene, tko će ih primijeniti, potencijale i resurse glede osiguranja provođenja rekonstrukcije itd.

Kako je navedeno, ZKP daje samo opće upute o provođenju rekonstrukcije. Norme ZKP-a ne normiraju formu i sadržaj (strukturu) provođenja rekonstrukcije, niti rok njene provedbe. Kada je riječ o formi rekonstrukcije kao procesne radnje misli se primarno na način i mjesto njenog provođenja. Budući da ZKP ne propisuje formu provođenja rekonstrukcije, tijelo koje provodi rekonstrukciju provodi je na način koji smatra najprikladnijim u konkretnom slučaju i danom trenutku, za postizanje njenog cilja. Pri tome mu u odabiru metoda i sredstava pomažu pravila kriminalističke znanosti. Rekonstrukcija se mora provoditi sukladno s općim odredbama ZKP-a o formama procesnih radnji i u skladu s osnovnim načelima kaznenog postupka, pravnog poretka i pravilima kriminalističke znanosti. Procesna forma propisuje se samo zakonom i tijela postupka moraju ih se obvezno pridržavati (vidi čl. 245. st. 2. ZKP-a), osim ako ih zakon izričito ne ovlašćuje da u određenim situacijama odstupe od propisane forme. Pri tome je važan način na koji se propisana forma primjenjuje.

Međutim, ako se tijelo koje provodi rekonstrukciju ograniči samo na formalno-pravnu stranu, zanemarujući pri tome suštinu rekonstrukcije, tj. njen provedbeni sadržaj, koji određuju pravila kriminalističke znanosti i drugih znanosti, dovodi se u pitanje ostvarenje cilja rekonstrukcije. Kod rekonstrukcije sadržaje općih procesnih uputa razrađuje kriminalistička znanost, primarno definiranjem određenih zahtjeva koji se odnose: 1. na prostorno-ambijentalne uvjete provođenja rekonstrukcije koji trebaju biti što sličniji onima koji su postojali u vrijeme počinjenja kaznenog djela, 2. na vremensko-meteorološkim uvjetima. Rekonstrukciju treba provesti u isto doba dana i godine, pod

što sličnijim atmosferskim uvjetima i drugim vremenskim prilikama kakve su vladale u vrijeme počinjenja kaznenog djela, osobito na otvorenim prostorima. To može prolongirati vrijeme provođenja rekonstrukcije, 3. na ostale taktičko-tehničke uvjete.⁶ Oni se

⁶U predmetu pod brojem Ko – 570/92. koji se vodio pred Općinskim sudom u Zagrebu, bila je podignuta optužnica protiv Pascala B. (27) jer je Općinsko državno odvjetništvo u Zagrebu smatralo da postoji dovoljno dokaza i osnovane sumnje kako je okrivljeni Pascal B. 16. studenoga 1991. godine oko 1.30 sati u parku Ribnjak počinio kazneno djelo iz čl. 186. st. 2. i 3. KZ-a RH. Policijskom službeniku Nenadu M., koji se nalazio na dužnosti u patroli sa službenim vozilom zajedno sa Zoranom D., u noći oko 1.30 sati 16. studenog 1991. godine obratila se nepoznata muška osoba koja im je prijavila kako dvije mlađe nepoznate muške osobe ispred kafića Papagaj pa sve do pivnice Fanatik razbijaju farove na automobilima, skaču po automobilima i galame. Nakon ove zaprimljene prijave, policijski službenici Nenad M. i Zoran D. odmah su se uputili na dojavljeno mjesto. Po dolasku, ispred i oko pivnice Fanatik nisu zatekli nikoga, već su čuli glasove koji su dolazili iz parka Ribnjak, a koji su sličili na zapomaganje muške osobe. Iz tog razloga policijski službenici su se uputili u park, gdje su zatekli dvije muške osobe kako se hrvaju na zemlji. Policajac Nenad M. izdao im je zapovijed da prestanu s tučnjavom. Tada se osoba - Saša U., koja je držala drugu osobu - Pascala B., okrenula prema policajcima, a na zapovijed policajca Nenada M. prestali su se tući, te su ustali sa zemlje. Saša U. izjavio je policijskim službenicima kako je ova druga osoba, Pascal B., njegov vjenčani kum, kako je imao neki sukob u kafiću Papagaj s nepoznatim mladićem, a zbog srdžbe i pod vidnim utjecajem alkohola od kojeg se liječio i kojeg ne bi smio konzumirati, počeo razbijati farove na automobilima. Kako bi ga smirio krenuli su zajedno kroz park Ribnjak, gdje ga je dva – tri puta ošamario kako bi došao k sebi, nakon čega je izbila tučnjava među njima. Nakon što su obojica ustali Pascal B. počeo je pogrđnim riječima vrijeđati policijske službenike, te im je prijetio da će ih ubiti, da ih je dobro zapamtio i dr., na što mu je policajac Nenad M. rekao da se smiri i od Pascala B. zatražio osobnu iskaznicu. U tom trenutku Pascal M. je odgurnuo Nenada M. na što mu je ovaj uzvratilo, ali pod utjecajem alkohola Pascal B. pada na zemlju. Kada je Pascal B. pokušao ustati, Saša U. je u pokušaju da ga smiri bacio se na njega, kojom prilikom mu je legao na trbuh i pritisnuo ga uz zemlju. Nakon toga policajac Nenad M. ponovno je zamolio Pascala B. da prestane vikati i pružati fizički otpor jer će u protivnom biti prisiljen privesti ga u službene prostorije policijske postaje zbog čega se Pascal B. u jednom trenutku i primirio. Kada je policajac Nenad M. sagnuvši se prema Pascalu B. koji je još uvijek bio u poluležećem položaju na zemlji, u namjeri da mu pomogne ustati, Pascal B. je iznenada i bez ikakvog razloga udario nogom policijskog službenika Nenada M. u glavu od kojeg je policajac na trenutak posrnuo, a druge njegove kolege su savladale Pascala B., vezale ga sredstvima za vezivanje i službenim vozilom otpremili u prostorije policijske postaje. Nakon dojave o počinjenom kaznenom djelu obavljen je očevid od strane policijskih službenika jer istražni sudac, koji je pozvan, nije izašao na mjesto događaja. Policijski službenici podnijeli su 16. studenog 1991. godine kaznenu prijavu nadležnom državnom odvjetništvu, a državno je odvjetništvo nakon provedene istrage podnijelo optužnicu 9. ožujka 1992. godine, temeljem prikupljenih izvjava okrivljenog, oštećenog, svjedoka, utvrđenih činjenica očevidom, obavljenim liječničkim pregledom okrivljenog i oštećenog, učinjenoj analizi alkohola u krvi okrivljenog, obavljenog medicinskog vještačenja ozljeda, te nalaza i mišljenja vještaka za toksikologiju. Tijekom glavne rasprave odvjetnik okrivljenog postavio je pitanje mogućnosti prepoznavanja policijskog službenika u odori od strane alkoholizirane osobe u parku Ribnjak u noćnim satima, te je stavio prijedlog provođenja očevida od strane suda na mjestu počinjenja kaznenog djela koje se stavlja njegovom opunomoćitelju na teret. Državni odvjetnik nije imao primjedbi na ovaj prijedlog branitelja, ali također nije imao niti svoje prijedloge. Obavljen je očevid u vrijeme 1. srpnja 1992. godine u 22.00 sata. Zapisnik o provedenom sudskom očevidu, sastavljenom na jednoj stranici, sadrži konstataciju da je okrivljeni pokazao mjesto gdje su se on i Saša U. rvali na zemlji, te kako sud konstatira da se policijska odora može raspoznati, ali teže. Kriminalistička znanost savjetuje, s obzirom na to da o tome nema nikakvih odredbi u Zakonu o kaznenom postupku, ili su one instruktivnog karaktera, kako ponovljeni očevid ili rekonstrukcija događaja treba biti provedena u onakvim uvjetima i pod onim okolnostima koje su vrijedile, odnosno egzistirale u vrijeme počinjenja kaznenog djela. Zapisnik o očevidu provedenog od strane suda očito nije uvažavao činjenice

odnose primarno na sredstvo počinjenja i druge predmete koji su se nalazili na mjestu kriminalnog događaja ili bili uporabljeni u vrijeme počinjenja kaznenog djela. Kada god je to moguće u provođenju rekonstrukcije treba koristiti izvorna sredstva i predmete (*corpora delicti*), osim ako se time ne bi dovelo u pitanje psihofizički integritet osoba ili bi se sredstva izložila opasnosti od oštećenja ili uništenja. Ako se ne raspolaže izvornim sredstvima, onda treba koristiti sredstva i predmete iste vrste i svojstava (funkcionalni aspekt). Mogu se koristiti i bezopasne kopije od plastike ili gume (imitacije). S njima se mogu "markirati" radnje počinjenja. Za imitiranje žrtava mogu se koristiti anatomske korektno lutke, kao adekvatni modeli. To je često potrebno zbog zaštite psihofizičkog integriteta žrtve i njenog dostojanstva. U nekim slučajevima mogu se koristiti precizno izrađene makete ili umanjene "scenografije mjesta događaja".

Dvojbeno je pitanje treba li kod nekih delikata koristiti dvojnike, koji bi po instrukcijama žrtve odigrali njezinu ulogu. Problemi se javljaju u slučajevima kada je mjesto rekonstrukcije bitno izmijenjeno ili čak uništeno, *de facto* kada je nestalo, npr. potonuli

---

koje su bile utvrđene neposrednim opažanjem tijekom očevida koji su obavili policijski službenici po zakonskom ovlaštenju nakon počinjenja kaznenog djela. Nadalje, iako i u "policijskom zapisniku o očevidu" ima nedostataka – nije konstatirana vidljivost, temperatura zraka, uži opis mjesta događaja glede flore i njene razgranatosti, a također nije utvrđeno postojanje rasvjetnih tijela gradske rasvjete i njihovo stanje, odnosno ispravnost u vrijeme počinjenja kaznenog djela (naknadno nije utvrđeno postojanje prirodnog izvora svjetlosti - mjesečine u prostoru okruženom drvećem na kojem se nije nalazilo lišće), "sudski zapisnik o očevidu" također ne konstatira ove činjenice. Državnom odvjetniku ovim prihvaćenim prijedlogom bila je otvorena mogućnost da *zatraži rekonstrukciju tijeka zadavanja ozljeda utvrđenih na tijelu okrivljenog i oštećenog*, kako bi razjasnio tijek njihovog nastanka, morfologiju ozljeda s jedne strane, te otklonio sumnje je li doista bilo mogućnosti da okrivljeni i njegov vjenčani kum zastanu sa svojom tučnjavom i razgovaraju sa policijskim službenicima ili ne. Ovo iz razloga što ako su oni zastali i razgovarali sa policijskim službenicima, tada njihova svijest o tome da su razgovarali sa službenim osobama u odori više nije i ne može biti upitna, te da se kod nanošenja ozljede policijskom službeniku radilo o namjernom njegovom ozljeđivanju, a ne o nesvjesnoj ili refleksnoj reakciji, ponašanju. *Sud je nakon provedene glavne rasprave i prosudbe svoga rada i utvrđenih činjenica donio odluku temeljem čl. 350. ZKP/91. da se optužnica protiv okrivljenog Pascala B. odbija iz razloga što okrivljeni nije počinio kazneno djelo koje mu se stavlja na teret. U obrazloženju presude sud je imao u vidu činjenicu da se događaj zbio u parku gdje je vidljivost bila lošija što se sud uvjerio neposrednim zapažanjem, činjenicu da se odore mogu raspoznati ali teže, činjenicu da je sukob između okrivljenog i njegovog vjenčanog kuma bio već prije, te pridodavši tome visok stupanj alkoholiziranosti okrivljenika očito je da je optuženi navedenog dana bio u zabludi jer nije shvatio da su došli policijski službenici tijela unutarnjih poslova koji su ga željeli legitimirati. Čovjek u pijanom stanju koji se prije toga sa nekim već tuče, na slabo osvijetljenom mjestu, sigurno je da teško može shvatiti da su naišli policijski službenici (u odori – bilješka M. Š.) koji ga žele umiriti. To što je on govorio oštećenom i svjedoku, policijskom službeniku da što se ne idu boriti u Vukovar prema mišljenju raspravnog suda normalna je reakcija svakog napadnutog čovjeka koji očito nije svjestan što se oko njega događa, samo zna da se netko tuče. Ovdje sud posebno ističe da je prvo bio upravo vjenčani kum okrivljenog osoba s kojom se tukao, a potom je naišao netko, pa je očito da okrivljeni nije mogao shvatiti tko je to naišao i što se događa, a što se vidi i iz njegove obrane, jer se on događaja zapravo i ne sjeća. Na samog okrivljenog napad je zapravo bio konstantan i sigurno je kada se dvije osobe tuku pa se još netko uplete u tu tučnjavu (bilj. - M. Š.), da se ne razmišlja o tome što se događa i tako je zapravo taj koji se upliće u tučnjavu, a naročito o tome ne razmišlja pijana osoba u jedan sat poslije ponoći u tamnijem dijelu parka. Kako je prema mišljenju raspravnog suda okrivljeni bio u zabludi jer je mislio da ga napadaju nepoznate osobe to ga je sud oslobodio optužbe. Žalbeni postupak o ovom predmetu nije bio pokrenut.*

brod, provedena melioracija, srušeni ili spaljeni građevinski objekti i sl., ili je nedostupno. Tada se rekonstrukcija može učiniti na nekom sličnom mjestu, ali samo radi dobivanja predodžbe o događaju, ali ne i za utvrđivanje činjenica ili ponovno izvođenje dokaza.

Kriminalistička pravila zabranjuju da se rekonstrukcija provodi šablonski, po nekim shemama i rutinski. Može se govoriti samo o relativnoj stalnosti pravila i načela koja se primjenjuju tijekom rekonstrukcije. Riječ je o osnovnim načelima djelovanja, općim taktičkim shemama i metodama kriminalističko taktičko-tehničke prirode. Tijelo koje provodi rekonstrukciju i sudionici trebaju stalno brinuti o cilju i duhu propisane forme rekonstrukcije. Pretjerana uporaba forme vodi u formalizam. Iz navedenog proizlazi da postupak tijela koje provodi rekonstrukciju i sudionika u rekonstrukciji s taktičko-tehničkog motrišta mora biti kontinuirani radno misaoni dokazni proces koji je sukladan normama ZKP-a i pravilima kriminalističke i drugih znanosti. Primjenom pravila kriminalističke znanosti rekonstrukcija se javlja kao proces utvrđivanja i spoznaje relevantnih činjenica i njihovog uzročno posljedičnog razjašnjavanja i povezivanja s drugim činjenicama i dokazima.⁷ Pri tome kriminalističko razmišljanje tijela rekonstrukcije i drugih aktivnih sudionika u rekonstrukciji mora biti intelektualna aktivnost koju treba primijeniti onaj, tko želi razjasniti kaznenopravni slučaj. Tijelo koje provodi rekonstrukciju treba na poseban način opažati činjenice i imati pri tome jasne i definirane pojmove, kao pretpostavke svojih intelektualnih radnih napora, ako želi utvrditi i razjasniti činjenično stanje u svezi s kaznenim djelom ili događajem i njihove specifičnosti. Pri tome sve događaje i predmete treba sagledati, shvatiti, opisati i registrirati s njihovim individualnim osobinama, specifičnostima i obilježjima. Promatranje, utvrđivanje i razjašnjavanje prilikom provođenja rekonstrukcije treba shvatiti i prakticirati kao jedinstven kompleksni postupak.

Iz navedenog proizlazi, kada je riječ o metodama provođenja rekonstrukcije, radi se o organizacijsko taktičko-tehničkim načelima njenog provođenja. Riječ je o primjeni kriminalističkih i procesnih načela i pravila koja se odnose na način provedbe rekonstrukcije i na načine i sredstva koja se pri tome primjenjuju. Po prirodi stvari način provođenja rekonstrukcije ovisi o vrsti kaznenog djela ili kriminalnog događaja i brojnim

---

⁷U predmetu I Kž-1003/03-5 VS RH optuženi D. N. proglašen je krivim presudom ŽS u Vukovaru od 11. rujna 2003. godine broj K-32/03, zbog počinjenja kaznenog djela ubojstva u pokušaju iz čl. 90. u vezi s čl. 33. KZ-a te je osuđen na kaznu zatvora u trajanju dvije godine. Žalbenu osnovu nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja optuženik obrazlaže tvrdnjom da je *rekonstrukcija predmetnog događaja bila manjkava* jer u radionicu nije bio postavljen automobil koji se tamo nalazio u vrijeme tih zbivanja, da nije izmjerena udaljenost od mjesta gdje je oštećenik stajao do mjesta udara zrna u staklo radionice, da nije provedeno dopunsko ili novo balističko vještačenje te da je trebalo provjeriti obranu optuženog ispitivanjem predloženih svjedoka M. P. i D. K. Međutim, iz fotografskog elaborata te videosnimke rekonstrukcije vidljivo je da automobil (koji se, prema iskazima svjedoka, u vrijeme kritičnog događaja nalazio na grabi) ni na koji način nije mogao utjecati na zbivanja kod vrata radionice. Također je nedvojbeno utvrđeno da je oštećenik, na mjestu na kojem se nalazio, bio vidljiv s mjesta pucanja i dostupan ozljeđivanju, a to je isključivo bitno za ocjenu optuženikove namjere i mogućnosti njenog ostvarenja, pa se mjerenje udaljenosti predloženo u žalbi ukazuje nepotrebnim. Osim toga, sud prvog stupnja pravilno je naveo da predloženi svjedoci niti prema navodima obrane nemaju neposrednih saznanja o predmetnom događaju, pa njihovo ispitivanje ne bi moglo pridonijeti boljem utvrđenju odlučnih činjenica. Slijedom iznesenog, sud prvog stupnja pravilno je i potpuno utvrdio sve odlučne činjenice, pa nisu ostvarene niti osnove za pobijanje presude iz čl. 366. t. 3. ZKP-a.

čimbenicima pod kojim su se i gdje dogodili, kao što su: lokacija, opseg i veličina mjesta događaja, vrsta objekata rekonstrukcije, način počinjenja kaznenog djela, vrsta i pojavnici oblici (morfološki aspekt) nastalih tragova, vidljivost *tempore delicti*, konfiguracija terena (topografija) i slično. Metode provođenja rekonstrukcije u pravilu su unaprijed determinirane vrstom i karakterom kaznenog djela koji se rekonstruira. Koji put će prije provođenja rekonstrukcije trebati učiniti ponovni očevid, npr. radi identifikacije mjesta kriminalnog događaja. U navedenom slučaju očevid se provodi samo u opsegu i sadržaju koji su značajni za rekonstrukciju.

Primjena općih taktičkih shema znači da prilikom provođenja rekonstrukcije tijelo koje provodi rekonstrukciju ima odgovarajuću slobodu djelovanja u okvirima konkretne situacije. Kako je navedeno, procesnim odredbama nije regulirana struktura provođenja rekonstrukcije, niti tijekom njene provedbe. Drugim riječima nije propisana forma (način i mjesto provođenja) niti sadržaj rekonstrukcije. Ako forma za neku procesnu radnju nije propisana procesni subjekti provode radnju na način koji smatraju najprikladnijim za postizanje cilja te radnje i u skladu s općim odredbama o formama procesnih radnji i u skladu s osnovnim načelima kaznenog postupka i pravnog poretka. Način provođenja rekonstrukcije određuju pravila kriminalističke i drugih znanosti.

Provođenje rekonstrukcije prati određeni fenomen. Tijekom rekonstrukcije relativno lako se ponavljaju (doduše u ograničenom opsegu), objektivni elementi kriminalnog događaja koji se rekonstruira. S druge strane teško je zamisliti uspostavu subjektivnih okolnosti kriminalnog događaja kao što su: psihičko stanje počinitelja i žrtve, emocionalne reakcije sudionika događaja, stupanj uzbuđenosti sudionika u događaju i slično.

U svezi s navedenim postupak tijela rekonstrukcije i sudionika u rekonstrukciji, sukladno pravilima kriminalističke znanosti, treba biti s taktičko-tehničkog motrišta kontinuirani, radni, misaoni i dokazni proces sukladno normama procesnog prava, kriminalističke i forenzičkih i drugih znanosti. Riječ je o kriminalističkom postupanju od sumnji do dokaza, kao radnoj i misaonoj cjelini. Primjena postulata kriminalističke znanosti u okvirima provođenja rekonstrukcije je proces utvrđivanja i spoznaje relevantnih činjenica i njihovog uzročno-posljedičnog objašnjenja i povezivanja s iskazima osoba radi utvrđivanja istine. Kriminalističko razmišljanje tijela koje provodi rekonstrukciju i sudionika je intelektualno-radna djelatnost, koju mora primijeniti onaj tko želi rekonstruirati slučaj. Budući da tijelo koje provodi rekonstrukciju i sudionici u rekonstrukciji moraju utvrditi i objasniti činjenično stanje i njegove specifičnosti koje su postojale u vrijeme počinjenja djela neposrednim opažanjem ili uz pomoć pomagala, oni moraju na poseban način opažati činjenice i imati jasne i definirane pojmove kao pretpostavke svojih intelektualnih napora. Pri tome proces rekonstrukcije treba sagledati sa svim individualnim osobitostima, specifičnostima i obilježjima. Treba stalno uzimati u obzir kako je rekonstrukcija jedinstven i kompleksan postupak. Traži se sustavno postupanje i znanje procjenjivanja pojedinih činjenica, kako samih za sebe, tako i u njihovoj povezanosti s drugim relevantnim činjenicama. Pri tome se traži misaono odvajanje, povezivanje, analiziranje, raščlanjivanje i sintetiziranje. Tako se iz ukupnosti pojedinih dokaznih informacija može postići viša informacijske sinteza.

Rekonstrukcijom se formiraju dokazi. Zato ponavljanje radnji u umjetno stvorenim uvjetima treba biti što sličnije stvarnom događaju.⁸ Tijelo rekonstrukcije treba intervenirati u odnosu na rad sudionika u rekonstrukciji samo kada ocijeni da je to nužno. Nepotrebno ili pretjerano miješanje u proces odvijanja rekonstrukcije može sugestivno djelovati na sudionike u rekonstrukciji.

Prilikom stvaranja misaonog modela događaja koji se rekonstruira tijelo koje provodi rekonstrukciju i sudionici u njoj iz raspoloživog fonda informacija smiju koristiti samo relevantne informacije, a ne sve raspoložive informacije. Uz pomoć misaonog modela, *de facto* misaone rekonstrukcije, tijelo koje provodi rekonstrukciju se rješava tzv. *informacijskog balasta* u obliku irelevantnih informacija. Da bi se ostvarilo sve navedeno tijelo koje provodi rekonstrukciju i sudionici u njoj moraju se služiti kriminalističkim mišljenjem prilikom provođenja rekonstrukcije. Kriminalističko mišljenje treba shvatiti kao sposobnost spoznaje i rješavanja, primarno materijalnih, dokaznih informacija u obliku tragova i predmeta kaznenog djela ili događaja. Riječ je o svojevrsnom procesu dešifriranja (dekodiranja) djela i njegovo ocjenjivanje. Tijelo koje provodi rekonstrukciju i aktivni sudionici u rekonstrukciji moraju biti sposobni dokazne informacije iskoristiti za zaključivanje u njihovoj racionalnoj međuzavisnosti. Osim sustavnosti u postupanju tijelo koje provodi rekonstrukciju mora procijeniti pojedine činjenice kako same za sebe, tako i

---

⁸ U predmetu I Kž 687/07-4 VS RH optužena Z. B. proglašena je krivom presudom ŽS u Sisku od 27. travnja 2007. broj K-9/07, zbog počinjenja kaznenog djela iz čl. 90. u vezi s čl. 33. KZ-a, te je temeljem ovog zakonskog propisa, uz primjenu čl. 57. st. 1. i 2. t. b/ KZ-a osudio na kaznu zatvora u trajanju od jedne godine. "Žaliteljica prigovara da redarstvene vlasti prilikom provođenja očevida *nisu izvele djelomičnu rekonstrukciju* i da je Državno odvjetništvo Republike Hrvatske pri optuženju uzelo u obzir samo one činjenice koje idu na štetu optuženici. Međutim, prigovor o tome da redarstvene vlasti prilikom očevida nisu provele i djelomičnu rekonstrukciju *ne ukazuje na postojanje bilo koje bitne povrede odredaba kaznenog postupka* u smislu čl. 367. ZKP-a. Takav eventualni propust, načelno uzevši, mogao bi se *odraziti negativno na pravilnost i pouzdanost utvrđenja odlučnih činjenica*, no u predmetnoj stvari redarstvene vlasti nisu imale niti potrebu da provedu djelomičnu rekonstrukciju, a niti je prvostupanjski sud zbog toga bio onemogućen u utvrđenju postojanja odlučnih činjenica. Najzad, time što je prvostupanjski sud *odbio prijedlog obrane da se provede djelomična rekonstrukcija* u nazočnosti sudsko-medicinskog vještaka, nije povrijeđeno pravo obrane i nije ostvarena bitna povreda odredaba kaznenog postupka iz čl. 367. st. 3. ZKP-a, a kao što će naknadno biti obrazloženo u ovoj drugostupanjskoj presudi, uslijed odbijanja ovog dokaznog prijedloga niti činjenično stanje nije pogrešno, odnosno nepotpuno utvrđeno. (...) Naime, rekonstrukcija se po čl. 329. st. 5. u svezi čl. 245. st. 1. ZKP-a poduzima radi provjere izvedenih dokaza ili utvrđivanja činjenica koje su važne za razjašnjenje stvari, a obavlja se na način da se ponove radnje ili situacije u uvjetima uz koje se prema izvedenim dokazima događaj odigrao. Zbog sadržaja iskaza oštećenika i obrane optuženice prvostupanjski *sud nije imao potrebe provjeravati te dokaze*, jer oni *nisu bili proturječni*, s obzirom da se oštećenik događaja ne sjeća, a optuženica ni sama nije iskazivala da bi oštricom noža oštećenika ubola u predjelu prsnog koša istodobno dok bi on nju nožem koji bi držao u svojoj ruci nju napadao, ili pak takvim sredstvom optuženici prijetio protupravnim napadom. Optuženica je prema vlastitoj obrani samo pretpostavljala da bi je tim nožem oštećenik htio povrijediti. Kao što je već navedeno, nakon inkriminirane zgode na mjestu događaja, a niti gdje drugdje, *nije pronađen kakav nož koji bi odgovarao opisu iz obrane*, iako je po optuženici opisana situacija koja je uslijedila nakon samog događaja bila takva da bi ovakav predmet kao što je nož očito bio pronađen. Zbog tih razloga opravdano prvostupanjski sud nije povjerovao optuženici u onom dijelu obrane u kojem iznosi da je oštećenik prije nego što ga je ona ubola nožem u predjelu prsa držao neki drugi nož u ruci."

u njihovoj povezanosti s drugim raspoloživim činjenicama. Ono mora misaono odvajati, povezivati, analizirati, raščlaniti i pojedinačne činjenice opet sintetizirati. Samo tako ono može iz ukupnosti pojedinih dokaznih informacija postići kvalitetno višu informacijsku sintezu. Pri tome treba polaziti od potreba i ciljeva kaznenog postupka (aktualnog ili budućeg). Pri tome veliku pomoć pružaju rekonstrukcijske radne verzije (*ad hoc* hipoteze), kako opće tako i posebne, kao oblik misaone aktivnosti. Ono svjesno mijenja stanje na mjestu rekonstrukcije i tako saznanje za nove činjenice i *stvara* nove dokaze. Pri tome treba brinuti o tome da objektivno stanje na mjestu rekonstrukcije bude u razumnoj korelaciji sa subjektivnim stanjem (sadržaji iskaza osoba). Uvijek treba imati u vidu mogućnost postojanja lažnih ili neistinitih iskaza, kao i "slijepog" iskaza.

Mjere i radnje u okviru rekonstrukcije treba provoditi po određenoj metodici ovisno o vrsti kaznenog djela ili kriminalnog događaja, kao i drugih okolnosti u konkretnom slučaju u pravcu utvrđivanja uzročno-posljedičnih i drugih sveza i strukturalnih zakonitosti počinjenja kaznenog djela ili kriminalnog događaja. U *hodu* rekonstrukcije treba provoditi pravno i kriminalističko ocjenjivanje činjeničnog stanja na temelju raspoloživog fonda dokaznih informacija (dokaza), kako u odnosu na kazneno djelo ili događaj, tako i u odnosu na počinitelje, kao i nove, još neotkrivene (latentne) dokaze i istraživačke postupke. Treba provoditi i ocjenjivanje specifičnih psiholoških saznanja u odnosu na kazneno djelo i njihovih zakonitosti u cilju otkrivanja (pronalaženja) i hvatanja počinitelja, ako je u vrijeme provođenja rekonstrukcije nepoznat (psihološki profil).

Jedan od najvažnijih dijelova rekonstrukcije je postavljanje i elaboriranje *rekonstrukcijskih verzija*, s bogatim kriminalističkim sadržajem, kao misaonih pretpostavki, *hipoteza sui generis* o kaznenom djelu i počinitelju. Tijelo koje provodi rekonstrukciju i aktivni sudionici u rekonstrukciji na temelju rezultata procesnih i kriminalističkih radnji i mjera, primarno rezultata očevida traže sukladno stadijima počinjenja djela, dakle, po njegovim etapama, nove alternativne misaone pretpostavke. Ovaj misaoni rad implicite podrazumijeva i provođenje taktičkog i psihološkog ocjenjivanja postignutih rezultata tijekom istraživanja s motrišta kriminalističke i eksperimentalne psihologije. Tijelo rekonstrukcije pri tome nužno ostvaruje kontakt s procesnim sudionicima i ocjenjuje njihove informacije i dokaze iz personalnih izvora informacija s gledišta psihologije iskaza. U tom procesu od velike pomoći je misaona rekonstrukcija.

Svaki oblik istraživanja mjesta rekonstrukcije uvjetovan je metodološkim razlozima i odlikuje se time, da među elementima koji ga čine, postoji niz povezanosti i odnosa. Zbog toga način i redoslijed realizacije tih elemenata u obliku pojedinih taktičko-tehničkih radnji i mjera u tijeku rekonstrukcije u pravilu izaziva određen utjecaj na mogućnost nastajanja, učinkovitost i svrsishodnost manifestiranja drugih elemenata danog sustava. Neizbježan uvjet za odvijanje složenog procesa rada tijekom rekonstrukcije je izrada odgovarajućeg sustava njihove provedbe, sustava organizacije rada, utemeljene na klasificiranju parcijalnih radnji što tvore te procese sukladno s utvrđenim redom koji obuhvaća karakter, svrhu i mogućnost tih aktivnosti.

Neizbježan uvjet za pravilno provođenje i odvijanje rekonstrukcije u smislu provedbe službenih procesa rada, je *izrada plana provođenja rekonstrukcije*, kao organizacijskog sustava provedbe rekonstrukcije. Da bi se izradio plan rekonstrukcije treba se upoznati s do tada utvrđenim činjeničnim stanjem. Činjenično stanje određuje granice i cilj rekon-

strukcije. Plan je temelj za klasifikaciju parcijalnih radnji koje tvore procese provođenja rekonstrukcije.

Opisivanje kod rekonstrukcije je prevođenje osjetilnih doživljaja (opaženih činjenica) u simbolički jezik pravne i kriminalističke znanosti. Pri tome uvijek treba klasificirati objekte opisivanja. Korištena tehnička sredstva i metode u tijeku rekonstrukcije treba naznačiti, ali ne detaljno opisivati primjenu, jer je to naglašavanje tehnike, a ne svrhe njene primjene.

Provođenje rekonstrukcije je u velikom dijelu rad s materijalnim indicijama (dokaznim informacijama). U praksi se postavlja pitanje: O čemu ovisi njihov dokazni opseg? Smatra se da on ovisi: 1. o njihovoj vrsti, broju i kakvoći (sustav indicija), 2. o načinu njihove spoznaje, 3. o utvrđivanju po stadijima počinjenja kaznenog djela ili kriminalnog događaja, 4. o stručnom profilu osoba koje ih procjenjuju i 5. o protoku vremena od trenutka počinjenja kaznenog djela. Indicije mogu biti očigledne, bliske i daleke. O tome ovisi njihova dokazna snaga. Vjerodostojnost indicija uvjetovana je, uz ostalo, vjerodostojnošću promatranja (percepcije). Objektivna vjerojatnost indicija se spoznajno manifestira kao subjektivna vjerojatnost.

Nestručno ili nepravilno provođenje rekonstrukcije umanjuje ili anulira dokaznu vrijednost rezultata rekonstrukcije.⁹ Provođenje rekonstrukcije predstavlja određeni intelektualni i fizički napor, usmjeren na utvrđivanje i razjašnjavanje činjeničnog stanja kao svojevrsne nepoznanice, uvijek nove i s novim elementima, ovisno o okolnostima konkretnog slučaja. Materijalne informacije u obliku tragova i predmeta na mjestu rekonstrukcije su "kodirane", pa se za njihovo tumačenje, a koji puta i otkrivanje, traže posebna stručna znanja već pri samom neposrednom osjetilnom opažanju, kao i kriminalistički školovana i usmjerena sposobnost opažanja i bogata znanja i iskustva, primarno iz područja kriminalističke znanosti.

Ponekad je temeljni uvjet za provođenje rekonstrukcije točna identifikacija mjesta kaznenog djela ili događaja. To mjesto kada bude identificirano postaje mjesto rekonstrukcije. Nakon toga slijedi približno obnavljanje materijalne situacije kakva je bila

---

⁹U predmetu I Kž 795/1995-3 VS RH optuženi S. M. proglašen je krivim presudom ŽS u Gradu Zagrebu od 12. rujna 1995. godine br. K-69/95., zbog kaznenog djela iz čl. 79. st. 1. KZ RH u svezi s čl. 17. st. 2. OKZ RH, pa je temeljem čl. 79. st. 1. KZ RH uz primjenu čl. 38. t. 1. i čl. 39. st. 1. t. 3. OKZ RH osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 10 (deset) mjeseci. "Stoga se ne mogu prihvatiti sugestije iz žalbe da je iskaz oštećenice nepouzdan i da neosnovano tereti optuženika, jer da je on htio počinuti neko drugo djelo, ali ni sada u žalbi kao i tijekom cijelog postupka pred sudom prvog stupnja, ne govori što je htio od oštećenice. Ne može se prihvatiti niti *žalbeni prijedlog da se provede rekonstrukcija događaja* da bi se dobila slika terena, mjesta događaja. Naime, rekonstrukcija događaja se obavlja na način da se ponove radnje ili situacije u uvjetima uz koje se prema izvedenim dokazima događaj odigrao, a prikaz situacije po oštećenici nije doveden u pitanje da bi to bilo neophodno, dok se optuženik cijelo vrijeme postupka brani šutnjom. Provjera mogućnosti odlaska oštećenice kući drugim putem mogla bi se eventualno obaviti očevidom međutim, *u konkretnom slučaju ta okolnost nije bitna, ne radi se o odlučnoj činjenici, jer oštećenica nije bila dužna tražiti neki zaobilazni put do kuće*, koji vjerojatno postoji. Osim toga, poduzela je sve da pobjegne od optuženika skrećući s puta, skrivajući se i čekajući da se on udalji međutim, zbog njegove upornosti u tome nije uspjela jer ju je ponovo presreo. Stoga se *provođenjem ovog dokaznog prijedloga ne bi mogla utvrđivati odlučna činjenica* koja bi dovela u sumnju pravilnost utvrđenog činjeničnog stanja po sudu prvog stupnja. "

tempore delicti postavljanjem predmeta kriminalnog događaja na odgovarajuća mjesta i u odgovarajuće položaje, kao i sudionika u kaznenom djelu. Riječ je o umjetno stvorenim (insceniranim) uvjetima koji moraju biti što sličniji izvornim na mjestu rekonstrukcije. Slijedi provjeravanje jesu li ispunjeni svi potrebni vremenski, atmosferski i svjetlosno čujni uvjeti s obzirom na uvjete koji su postojali u vrijeme počinjenja djela. Navedene pripreme djelatnosti su vrsta startnih osnova. Njih karakterizira određena doza statičnosti. Tek nakon navedenog pristupa se rekonstrukciji (uvjetno rečeno u užem smislu), koja ima izrazito dinamički karakter. Riječ je o ponavljanju radnje ili radnji događanja u potpunosti ili djelomično, ovisno o karakteristikama konkretnog slučaja i ciljevima rekonstrukcije. Tijek rekonstrukcije treba se odvijati prema planu njenog provođenja. Prilikom planiranja rekonstrukcije treba putem misaone rekonstrukcije asocijativno-rekonstrukcijskom metodom predočiti događaj koji treba rekonstruirati u pojedinostima. U mislima se rekonstruira pretpostavljeni tijek odvijanja spornog kriminalnog događaja. I misaona rekonstrukcija, kao i realna, provodi se na temelju postojećih informacija i podataka i o njoj ovisi pravilna usmjerenost i pravilan način provođenja realne rekonstrukcije. Da bi se pravilno provela misaona rekonstrukcija traži se na strani onih koji provode rekonstrukciju dobro poznavanje fenomenologije (morfologije) kaznenih djela i kriminalnih događaja.

Tijek rekonstrukcije treba se odvijati prema planu provođenja rekonstrukcije koji se tijekom njenog provođenja može, a koji puta i mora mijenjati. U svim složenim slučajevima plan treba biti sadržajno bogat. Sadržaj plana u osnovi odnosi se na redoslijed i način ponavljanja u simuliranim uvjetima mjera i radnji počinjenog kaznenog djela ili kriminalnog događaja. Modaliteti provođenja rekonstrukcije ovise o njezinim ciljevima, raspoloživim dokazima, prisutnosti osoba, poglavito svih sudionika u kriminalnom događaju, stručnih osoba i pomoćnika, kao i vještaka. Provođenjem rekonstrukcije čini se imitacija kriminalnog događaja ili kaznenog djela koje se istražuje (razjašnjava). Ta imitacija ne svodi se samo na obnavljanje (ponavljanje) situacija i radnji, prema postavljenim verzijama, nego se stvaraju i svi potrebni uvjeti koji su postojali *tempore delicti*.

Uvijek treba brinuti o stadijima počinjenja kaznenog djela. Uvjeti se odnose kako na samo mjesto kriminalnog događaja tako i druge uvjete. Problem mogu predstavljati prirodni uvjeti. Budući da se rekonstrukcija provodi pod umjetno stvorenim uvjetima postavlja se pitanje: Mogu li se kod sudionika kriminalnog događaja ponoviti sva ona psihička zbivanja i doživljavanja koja su se događala *tempore delicti*? Suvremena forenzička psihologija uči da to nije u potpunosti moguće. Ipak, proces rekonstrukcije može imati jak asocijativno-rekonstrukcijski utjecaj na *prisjećanje pojedinaca*. Treba voditi brigu i o tome da su neke rekonstrukcije jak stresni čimbenik, pa pri procjenjivanju psihičkog stanja sudionika treba biti oprezan, iako se može raditi o pojavi značajnih indicija u ponašanju osoba u obliku tzv. *psihološki uvjetovanih dokaza* kao što su plač, uzrujanost, drhtanje, okretanje glave, bljedilo, znojenje i slično. Treba biti oprezan jer u stresnoj prinudnoj situaciji kakva je rekonstrukcija i nevin čovjek može manifestirati "izdajničke" indicije "govorom tijela", kao što je npr. strah.

Tijekom provođenja rekonstrukcije u užem smislu rukovoditelj (tijelo) rekonstrukcije ne smije utjecati na ponašanje sudionika (aktera) rekonstrukcije. Bit rekonstrukcije, kada je riječ o onom dijelu gdje se umjetno ponavlja kriminalni događaj ili kazneno djelo, kada je riječ o sudionicima kriminalnog događaja ogleđa se u tome, da oni ovisno o stvarnim

ulogama koje su imali u vrijeme počinjenja kaznenog djela (počinitelj, žrtva, svjedok) ponavljaju u obliku "glume" cijeli tijek kriminalnog događaja ili kaznenog djela ili samo neke njegove sekvence i to tako kako se prema njihovom sjećanju sve odigralo. Ukoliko ta "gluma" odstupa od utvrđenih činjenica drugim dokazima, nakon što su odigrali svoju ulogu može im se to priopćiti i zatražiti da se po tom pitanju očituju. U ovom stadiju rekonstrukcije neki sudionici se počnu ponašati kao glumci u kazalištu, što ide na štetu vjerodostojnosti obnavljanja kriminalnog događaja. Rukovoditelj rekonstrukcije i članovi njegovog tima (aktivni sudionici) stječu utisak o istinitosti ili neistinitosti pojedinih verzija koje se provjeravaju neposrednim opažanjem tijekom rekonstrukcije.

Uspjeh rekonstrukcije ovisi od pravilnosti rada ekipe koja ju provodi. Upozoreno je da rekonstrukcija nije rutinska radnja koja se može mehanički provoditi na temelju šablone, kakvih pristupa ima u svakodnevnoj praksi. Ona za ekipu koja provodi rekonstrukciju predstavlja intelektualni i tjelesni napor te profesionalni izazov, usmjeren na utvrđivanje i razjašnjavanje spornog činjeničnog stanja, nerijetko uz izvođenje dokaza i istražnog eksperimenta. Zbog navedenog proces rekonstrukcije imperativno traži postavljanje radnih verzija i izvođenje zaključaka u kojima je naglašen spoznajni (gnoseološki) aspekt problema. To je racionalan i dijalektički pristup provođenju rekonstrukcije.

Rekonstrukcijom se treba rekonstruirati situacija kaznenog djela ili kriminalnog događaja. To se postiže, kao i kod očevida, dobivanjem odgovora na devet temeljnih pitanja kriminalističke znanosti.¹⁰ Ta situacija sadrži u sebi, osim materijalnih okolnosti u obliku relevantnih tragova i predmeta kaznenog slučaja i ponašanje sudionika u kaznenom djelu ili kriminalnom događaju, psihološke odnose među njima, redosljed i tempo, dinamiku (*ritam operandi*) zbivanja, slijed odvijanja događaja, uloge sudionika i slično. Zato je *situacija kaznenog djela* širi pojam od pojma *situacije na mjestu kaznenog djela*, koju uključuje u sebi. Situacija na mjestu kaznenog djela je posljedična pojava kaznenog djela, njegov rezultat, koji se manifestira u ambijentu kaznenog djela određenog prostora i vremena.

Iako norme ZKP-a ne normiraju izravno način provođenja rekonstrukcije s organizacijsko taktičkog i metodološko tehničkog motrišta, posredno je provođenje rekonstrukcije

---

¹⁰ U predmetu I Kž 835/06-4 VS RH optuženi D. M. proglašen je krivim presudom ŽS u Požegi od 6. rujna 2006. godine, broj K-13/06, zbog počinjenja kaznenog djela ubojstva u prekoračenju nužne obrane iz čl. 90. u svezi s čl. 29. KZ-a, zbog počinjenja kaznenog djela teške tjelesne ozljede sa smrtnom posljedicom u prekoračenju nužne obrane iz čl. 99. st. 3. u svezi s čl. 29. KZ-a, te zbog počinjenja kaznenog djela pokušaja ubojstva u prekoračenju nužne obrane iz čl. 90. u svezi s čl. 33. st. 1. i čl. 29. KZ-a pa je, temeljem odredbe čl. 60. st. 1. i 2. t. c KZ-a, osuđen na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od deset godina. U odgovoru na žalbu državnog odvjetnika u svezi s tvrdnjom kako je pobijenom presudom pogrešno utvrđeno činjenično stanje glede postojanja prekoračenja nužne obrane, u odnosu na neprovedenu rekonstrukciju tijekom dokaznog postupka pred prvostupanjskim sudom VS RH iznosi svoje gledište: "Ne stoji niti navod državnog odvjetnika da je činjenično stanje nepotpuno utvrđeno zbog toga što *sud prvog stupnja nije proveo rekonstrukciju događaja*. Po ocjeni ovoga suda, rekonstrukcija ne bi odgovorila na pitanja koja se navode u žalbi, kao što su mjesto i položaj pojedinih sudionika u sukobu i njegovo vremensko trajanje, s obzirom na broj ljudi koji su se nalazili na mjestu događaja, metež koji je vladao tijekom sukoba, slabu vidljivost u vrijeme događaja, mijenjanje položaja sudionika i okolnost da dvojica od četvorice sudionika ne bi sudjelovala u rekonstrukciji, dok su s druge strane, provedeni dokazi pružili dovoljno elemenata za utvrđivanje činjeničnog stanja."

regulirano normama kojima je reguliran procesni položaj aktivnih i pasivnih sudionika u rekonstrukciji, propisima koji tretiraju dokaze, osobito materijalne i postupak s njima (proces dokazivanja) itd. U širem smislu to su i propisi koji normiraju način fiksiranja činjeničnog stanja utvrđenog rekonstrukcijom. Samo pravilnom organizacijom provođenja rekonstrukcije mogu se postići optimalni rezultati i ostvariti načelo ekonomičnosti i istine u postupku. Iz navedenog proizlazi da se ne može unaprijed propisati točan način provođenja rekonstrukcije i slijed taktičko-tehničkih mjera i radnji koje treba poduzeti u svakom konkretnom slučaju, jer način provođenja i slijed mjera i radnji ovisi o objektivnoj činjeničnoj situaciji svakog kaznenog djela ili događaja koja je postojala u vrijeme počinjenja djela, kao i objektivnoj činjeničnoj situaciji koja postoji u vrijeme provođenja rekonstrukcije. Pri tome priroda, karakter i modaliteti kaznenog djela koje se rekonstruira diktiraju prirodu i karakter rekonstrukcije.

Pri provođenju rekonstrukcije treba stalno voditi brigu o primjeni brojnih načela kao što su načelo: zakonitog postupanja, istine, humanosti, operativnosti, potpunosti, pažljivosti, svestranosti, objektivnosti, svrsishodnosti, programiranja djelovanja, temeljitosti itd. Svako od navedenih načela ima svoje etimološko značenje.

5. OSNOVNI KORACI U PROVOĐENJU REKONSTRUKCIJE

Osnovni koraci u provođenju rekonstrukcije su: 1. promatraj sve, 2. prepoznaj potencijalne dokaze i njihove izvore, 3. fiksiraj sve očevidno ili sumnjivo izvan mjesta rekonstrukcije što se može dovesti u vezu s mjestom rekonstrukcije, 4. dokumentiraj pisanim, grafičkim i tehničkim registracijama objektivni i subjektivni nalaz, 5. procijeni nalaze sa što više raspoloživih informacija, 6. postavi radne verzije o tome kako su se radnje kaznenog djela događale, 7. usporedi (testiraj) verzije sukladno okolnostima događaja, često uz simulaciju onoga što se pretpostavlja da se dogodilo, da se vidi način odvijanja događaja, 8. koristi sve dostupno što koristi rekonstrukciji, aktivnosti sudionika u događaju na mjestu počinjenja *tempore delicti*, 9. posebnu pozornost posveti tzv. sjedištu zločina. To je područje na kome je lociran najveći traseološki utjecaj počinitelja na objektu, 10. poštuju proces dokumentiranja u smislu: a) vizualne inspekcije, b) grafičkih prikaza, c) primjene tehničkih registracija, d) primjene grafičkih prikaza, e) traženja dokaza itd. Uvijek treba voditi brigu o mogućim nedostacima u dokumentaciji kao što su: nepoznavanje primjene pravilnih tehnika na mjestu rekonstrukcije, nedostatak opreme, vremenska ograničenja, nedostatak kvalificiranog osoblja, nedostatak motivacije kod sudionika u rekonstrukciji (lijenost, loš odnos prema radu, apatija, nezadovoljstvo i slično).

Provođenje rekonstrukcije spada, s obzirom na način provođenja, u *kriminalističke procedure*. Riječ je o istraživanju kriminalističkim metodama (kriminalističko istraživanje) činjeničnih okolnosti koje izravno ili neizravno ukazuju na postojanje kaznenog djela ili kriminalnog događaja i/ili počinitelja. Kriminalističko istraživanje može se odvijati na dva načina: poduzimanjem formalnih i neformalnih mjera i radnji ili jednih i drugih, što je slučaj kod rekonstrukcije. Stadij postupka u kojem se poduzimaju radnje i mjere diktira formalnost ili neformalnost postupanja. Riječ je o posebnom procesu spoznaje, sličnom procesu znanstvenog istraživanja. Srž kriminalističkog istraživanja je otkrivanje i dokazivanje novoga, nepoznatoga ili provjera postojećeg. Ta djelatnost obilježena je

istodobnom simultanom i sukcesivnom primjenom spoznajnih funkcija: promatranja, mišljenja i prakse. U okviru kriminalističkog istraživanja važnu ulogu igra struktura istraživanja. U širem smislu riječ je o materijalnim informacijama i energetske veze koje omogućavaju djelovanje te strukture. U užem smislu to je sustav istraživanja kaznenog djela ili kriminalnog događaja koji uključuje mjere i radnje otkrivanja kaznenog djela i počinitelja primjenom neformalnih i formalnih radnji (hitne procesne radnje). Istraživanje u kriminalističkoj znanosti je spoj teorijskog znanja i vještine (umijeća) koje u svom radu primjenjuju tijela postupka i sudionici u postupku.

Kriminalističke procedure mogu biti standardne i nestandardne. Sa sociološkog motrišta one su relativno autonomne strukture s različitim ulogama, neovisne od ostalih društvenih uloga. Temelje se na svojstvima strukture, transformaciji i autoregulaciji. Kriminalističku strukturu operativno-postupovnog sustava istraživanja kaznenih djela, kao sekundarnog sustava, treba odrediti prema primarnom sustavu, sustavu kaznenog djela i njegovog društvenog okružja. Da bi se kriminalističku proceduru provelo *lege artis* potrebno je temeljito poznavati strukturu i funkcije sustava kaznenog djela kao primarnog sustava. Drugim riječima, za uspješno provođenje kriminalističke procedure traži se dobro poznavanje kaznenih djela iz kataloga inkriminacija važećeg *Kaznenog zakona* i pravnih vrela *posebnog pratećeg kaznenog zakonodavstva*. Svakako se traži izrazito dobro poznavanje kriminalističkog i kriminološko-viktimološkog područja, posebno onih elemenata iz tih područja koji utječu na strukturiranje kriminalističke procedure, odnosno sustava istraživanja.

U svakodnevnoj kriminalističkoj praksi razlikuju se: primarni, sekundarni i tercijarni stadij kriminalističkih procedura. *Primarni stadij* obuhvaća događanja *ante delictum* i *tempore delicti*, *sekundarni stadij* obuhvaća postupanja *post delictum*, a *tercijarni stadij* je rekonstrukcijski stadij. Iz do sada navedenog proizlazi da su kriminalističke procedure postupci s brojnim stadijima neformalne i formalne prirode u kojima ključnu ulogu igraju informacije iz materijalnih i personalnih izvora informacija. Temeljni sustavni koncept kriminalističkog istraživanja kaznenog djela, da bi izrazio ciljeve svog postojanja, mora od polaznih informacija (polaznih veličina) procesom transformacije dovesti do dokaznih informacija (indicije kao neizravni dokazi) i izravnih dokaza u formalno-procesnom smislu, koji omogućavaju donošenje odluke. Ova transformacija se ostvaruje nizom mjera i radnji i ocjenom rezultata tih mjera i radnji od polaznih saznanja o kaznenom djelu ili događaju do davanja kriminalističke diferencijalne dijagnoze (teorije o zločinu), *de facto* kriminalističke prognoze.

Istraživanje koje se provodi u okvirima kriminalističkih procedura je sustavna metoda ispitivanja činjenica koja je danas sve više znanost, nego vještina.¹¹ Logika znan-

---

¹¹ U predmetu I Kž 682/04-6 VS RH optuženi M. N. proglašen je krivim presudom ŽS u Zagrebu od 8. travnja 2004. godine, br. K-185/94., zbog počinjenja kaznenog djela iz čl. 34. st.1. KZ RH u svezi s čl. 17. OKZ RH, te ga temeljem istog zakonskog propisa uz primjenu čl. 38. i 39. OKZ RH osudio na kaznu zatvora u trajanju od jedne (1) godine. "U žalbi po branitelju prigovara se da je prvostupanjski sud neosnovano otklonio utvrditi situaciju nužne obrane, oslanjajući se na nalaze i mišljenja vještaka za balistiku V. M. i R. S., s kojima je vještak za sudsku medicinu D. Z. uskladio mišljenje o činjenici da je projektil koji je iz pištolja ispalio optuženik, oštećenika pogodio u nogu sa stražnje strane, iako u spisu postoji nalaz i mišljenje sudsko-medicinskog vještaka J. Š., po kojem je ulazna rana s prednje

stvene metode mora biti nadopunjena inicijativom i okretnošću istražitelja (duhovnom i tjelesnom). Slijed istraživanja treba poglavito smatrati znanstvenim operativnim okvirom koji, kada se primjenjuje na konkretni slučaj, može koji put zahtijevati improvizaciju istražitelja. Istraživanje može biti povezano s nizom pristupa u odnosu na koje treba prethodno učiniti evaluaciju i prosudbu prije nego se primijeni drugi pristup. Pri tome se težište stavlja na induktivno-deduktivni pristup. Iz navedenog proizlazi da je istraživanje u kriminalističkoj znanosti spoj teorijskog znanja i vještine (umijeća) koje u svom radu primjenjuju tijela postupka i sudionici u postupku. Sve navedeno treba uzimati u obzir kod provođenja rekonstrukcije.

5.1. Prostorni sklop mjesta rekonstrukcije

Prostorni sklop mjesta rekonstrukcije javlja se u obliku užeg i šireg geografskog prostora. Važan je u svezi s nastankom i distribucijom tragova i predmeta. Koji put će se ukazati potreba da se prostor provedenog očevida kod rekonstrukcije proširi ili suzi. Kod određenih kategorija kaznenih djela i događaja, postoje posebne istražne situacije u različitim varijacijama, osobito u traseološkom smislu o čemu treba voditi brigu kod provođenja rekonstrukcije. Za svaku istražnu situaciju treba izraditi algoritam koji omogućava da se pravila kriminalističkih metodika podignu na višu razinu. Za tipične istražne situacije unutar kriminalističke znanosti izrađene su metodičke preporuke taktičko-tehničke prirode.

---

strane, a izlazna rana sa stražnje strane nogu oštećenika i to u približno istoj visini, te da je cijev pištolja u vrijeme ispaljivanja projektila bila ispred tijela oštećenika, nešto desno, a njihov međusobni položaj uspravan ili bilo koji drugi, ali tako da natkoljenica oštećenika bude dostupna ozljeđivanju, koje mišljenje vještaka za balistiku R. S. nije mogao otkloniti razjašnjenjem da kirurzi koji su opisali tjelesnu ozljedu oštećenika po njegovom prijemu u bolnicu, nisu dovoljno educirani za opise strijelnih rana. Uz to da je i sam oštećenik iskazivao da ga je projektil pogodio s prednje strane dok je bio u stojećem stavu, licem okrenut prema optuženiku. Drugostupanjski sud uočava da u naprijed označenom smislu *postoji proturječje između nalaza i mišljenja sudsko-medicinskih vještaka J. Š. i D. Z.*, koje prvostupanjski sud nije otklanjao uz primjenu odredaba čl. 256. i čl. 257. ZKP-a. Međutim, zbog toga što žalitelj nije istaknuo žalbenu osnovu iz čl. 367. st. 3. u svezi čl. 256. odnosno čl. 257. ZKP-a, drugostupanjski sud po službenoj dužnosti nije imao ovlaštenja ispitivati je li bilo neprimjene ili pogrešne primjene navedenih odredaba kaznenog postupka iz čl. 256. odnosno 257. ZKP-a i je li to moglo utjecati, odnosno je li to utjecalo na donošenje pravilne presude. Zbog toga preostaje da se prvostupanjska presuda ispituje u ovome dijelu po žalbenom osnovu kojim se ona pobija zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja. S obzirom da su dvojica vještaka za balistiku i sudsko-medicinski vještak D. Z. uskladili svoja mišljenja o međusobnom položaju optuženika i oštećenika u momentu kada je optuženik pucao iz pištolja i nanio tjelesne ozljede oštećeniku i to u kasnijem stadiju kaznenog postupka, nakon *provedenih rekonstrukcija*, drugostupanjski sud nalazi da je činjenično stanje pouzdano utvrđeno time što je prvostupanjski sud prihvatio nalaze i mišljenje potonje navedenih vještaka, ocjenjujući ih, kako zasebno, tako i u svezi s ostalim dokazima, sukladno odredbi čl. 351. st. 2. ZKP-a. Zato žalitelj ukazivanjem na postojanje ranijeg nalaza i mišljenja sudsko-medicinskog vještaka J. Š. koji je iznijet na temelju medicinske dokumentacije o ozljedama oštećenika, koja je načinjena neposredno nakon njegovog prijema u bolnici ne dovodi u ozbiljniju sumnju utvrđeno činjenično stanje. Takvo utvrđenje međusobnog položaja optuženika i oštećenika, putanja projektila i tjelesne ozljede oštećenika koje su izazvane, opravdavaju u punom mjeri ocjenu prvostupanjskog suda da optuženik tada nije bio u situaciji nužne obrane, kako je to podrobno i sveobuhvatno obrazloženo u pobijanoj presudi."

5.2. Pripremanje provođenja rekonstrukcije

Brojni kriminalisti, domaći i strani, smatraju da u pripremanje provođenja rekonstrukcije spada: 1. utvrđivanje činjenica i okolnosti koje treba rekonstruirati ili provjeriti, 2. određivanje mjesta i vremena provođenja rekonstrukcije, 3. utvrđivanje uvjeta u kojima se rekonstrukcija mora provoditi, 4. utvrđivanje metoda i sredstava koje treba tijekom rekonstrukcije primijeniti, 5. utvrđivanje aktivnih sudionika u rekonstrukciji, trebaju li stručni savjetnici, pomoćnici i vještaci sudjelovati u provođenju rekonstrukcije i kakve specijalnosti moraju biti, 6. utvrđivanje načina fiksiranja tijeka i rezultata rekonstrukcije, 7. plan provođenja rekonstrukcije, 8. obavještanje onih koji imaju pravo prisustvovati provođenju rekonstrukcije itd.

5.3. Mjesto i objekti provođenja rekonstrukcije

Načelno mjesta provođenja rekonstrukcije mogu biti sva mjesta koja su u nekoj relevantnoj svezi s počinjenim ili pokušanim kaznenim djelom ili kriminalnim događajem. Primarno su to mjesta na kojima je kazneno djelo ili kriminalni događaj pripremano, počinjeno ili gdje su nastupile posljedice. Može se raditi o otvorenim i zatvorenim prostorima. Mjesto rekonstrukcije uključuje svako mjesto (prostor) koji je objekt provođenja rekonstrukcije kao sustavna cjelina. Mjesto rekonstrukcije treba prethodno identificirati, a to znači odrediti: 1. njegovu preciznu lokaciju, 2. granice rasprostranjenosti, 3. objekte koji ga čine, 4. stanje koje je na njemu vladalo u vrijeme počinjenja kaznenog djela s obzirom na stadije počinjenja i 5. okvirne odrednice pristupa daljnjoj obradi mjesta rekonstrukcije. Postoje različite vrste mjesta rekonstrukcije. Neke je moguće rekonstruirati uz pomoć opće stručnosti tijela postupka i sudionika u postupku, dok druga traže učešće specijalista. Treba razvijati osjećaj za mjesto rekonstrukcije i dobiti odgovor na devet temeljnih pitanja kriminalističke znanosti.

Mjesto rekonstrukcije složen je materijalni sustav sastavljen od brojnih podsustava. Počinjenjem kaznenog djela postiglo se međusobno djelovanje različitih podsustava.¹² Prvi

---

¹²U pravu je žalitelj kad navodi u žalbi da je drugostupanjski sud za sada nepotpuno utvrdio činjenično stanje, jer nije prihvatio prijedlog da se provede *rekonstrukcija* na mjestu događaja i ispituju vještaci za promet koji su dali nalaze o istom događaju u kaznenom i parničnom postupku. Naime, kako je vještačenje obavljeno u različitim postupcima na iste okolnosti i odnosi se na isti događaj, to je sud bio dužan provjeriti ove dokaze i usporediti nalaze i mišljenja, neovisno o činjenici što se radi o različitim vrstama postupka. To tim više, što je trebalo provjeriti prigovor da su *vještaci dali različita mišljenja na iste okolnosti* pa je sud trebao razmotriti mogućnost postupanja u skladu s odredbom čl. 256. ZKP-a. Osim toga, prvostupanjski sud je *propustio provjeriti osnovu obrane okrivljenika* s tvrdnjom da je skrenuo u lijevu traku zbog nailaska vozila iz suprotnog smjera, pri čemu je ostalo nejasno brani li se okrivljeni zaslijepljenošću svjetla tog vozila ili činjenicom da se to vozilo našlo na traci za promet njegovim smjerom vožnje. *Takvu provjeru obrane iskaza ispitanih svjedoka u ovom slučaju je moguće obaviti provođenjem rekonstrukcije događaja, uz sudjelovanje vještaka za promet, jer se oni tada nalaze u situaciji da na mjestu događaja pokažu pozicije na kojima su se nalazili i opišu svoju varijantu dinamike događaja, što podliježe računskoj kontroli putem vještaka i time pouzdanoj ocjeni vjerodostojnosti njihova iskazivanja.* Također je na mjestu događaja potrebno utvrditi točan nagib ceste i radijus zavoja, na temelju čega je vještak za promet u mogućnosti pouzdano izračunati graničnu brzinu za savladavanje zavoja u uvjetima koji su vladali *tempore criminis*. Stoga je žalbu oštećenog kao tužitelja valjalo prihvatiti kao osnovanu, ukinuti prvostupanjsku presudu i predmet vratiti prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje. KŽ-1601/01. od 18. 1. 2002. ŽS u Zagrebu

materijalni podsustav čini *ličnost počinitelja*. Drugi podsustav čine *mjesto kaznenog djela* ili kriminalnog događaja i oštećeni (žrtva), ali ne kao svjedok. Počinjenjem kaznenog djela oba podsustava dolaze u međusobni odnos, svezu i djelovanje. Treći materijalni podsustav čine *svi elementi koji teku od mjesta kaznenog djela prema počinitelju*. U njega ulaze tragovi i predmeti kaznenog djela, korist od djela, tzv. materijalne posljedice djela i psihičko djelovanje djela na počinitelja. Četvrti podsustav čine *svjedoci, stručne osobe i vještaci*. Navedeni složeni dinamički sustav uz vođenje brige o mjestu i vremenu počinjenja djela, objektivno diktira način provođenja rekonstrukcije.

Objekt rekonstrukcije može biti bilo što, bez obzira gdje se nalazi, pod uvjetom da je taj objekt dostupan, makar i uz pomoć tehničkih pomagala i da je u određenoj relevantnoj svezi s kaznenim djelom ili kriminalnog događajem. Objekti rekonstrukcije mogu biti mjesta, stvari (predmeti), tvari u svim agregatnim stanjima i živa bića.

Provođenje rekonstrukcije koji put komplicira *plurilokalizacija mjesta rekonstrukcije*. To su slučajevi kada se mjesto rekonstrukcije prostire na više lokaliteta u geografskom, pravnom (stvarna i mjesna nadležnost), strukturalno-morfologijskom (prostor radnje počinjenja i nastupanja posljedice), dinamičkom, uzročnom, i drugom smislu. Drugi je slučaj tzv. *diskontinuitet mjesta rekonstrukcije*. On iskazuje odlike dinamike kaznenog djela ili događaja, modalitet djelovanja aktera i slično.

Važnu ulogu igra *pozicioniranje mjesta rekonstrukcije*. To je određivanje prostornog odnosa cjeline mjesta rekonstrukcije prema drugim objektima koji su značajni za djelatnost obrade mjesta rekonstrukcije. Pozicioniranje znači i određivanje unutaršnjeg odnosa u okviru prostora mjesta rekonstrukcije. Koji puta će plurilokalizacija mjesta rekonstrukcije zahtijevati paralelno provođenje više rekonstrukcija u svezi s jednim kaznenim djelom ili kriminalnim događajem. Tada se traži najuža suradnja timova koji provode rekonstrukcije.

Predmeti kao objekti rekonstrukcije s identifikacijskog motrišta u kriminalističkoj znanosti obično se dijele: 1. na one koji su poslužili kao sredstvo počinjenja ili su tome bili namijenjeni, 2. na one koji su nastali počinjenjem kaznenog djela, 3. na one koji su pribavljeni počinjenjem kaznenog djela ili su dobiveni kao nagrada za počinjeno djelo, 4. na one koji na sebi nose tragove kaznenog djela tzv. nositelji tragova (makrotragova i mikrotragova), 5. na one koji omogućavaju identifikaciju ili pronalaženje počinitelja, žrtve ili svjedoka i 6. na zaboravljene, odbačene ili ostavljene predmete.

O vremenu provođenja i trajanja rekonstrukcije, ciljevima provođenja rekonstrukcije, modelima rekonstrukcije itd. bit će riječi u drugom dijelu ovog rada.

LITERATURA

1. Bayer, V. (1995). *Kazneno procesno pravo - odabrana poglavlja. Knjiga I. Uvod u teoriju kaznenog procesnog prava*. Priredio Krapac, D. Zagreb: MUP RH.
2. Bevel, T. (1991). *Crime Scene Reconstruction*. Journal of Forensic Identification: 41(4).
3. Clemens, D. W. (1998). *The Art and Science Reconstruction for the Criminal Profiler*. <http://www.law-forensic.com/behavioral-evidence-analysis.htm>. (25. 5. 2007.)
4. Chisum, J. (1994). *Crime Scene Reconstruction: A Holistic View*. Oklahoma City: Annual ACSR Conference.
5. Chisum, J. (1997). *The History of Crime Scene Reconstruction*. California: California Association and Criminalistics Workshop.
6. Craig M. C. (2005). *Crime Scene Reconstruction*. <http://www.law-forensic.com/behavioral-evidence-analysis.htm>. (25. 5. 2007.)
7. Garrison, D. H. (1996). Why Crime Scene Reconstruction does not Answer the why question? www.crimesandclues.com (25. 5. 2007.)
8. Goc, M. (1980). *Organizacija uviđaja i kriminalističkih istraživanja mjesta događaja*. Problemy Kryminalistiky: br. 144.
9. Krapac, D. (1997). *Posebne mjere i radnje za otkrivanje i suzbijanje kaznenih djela organiziranog kriminaliteta u novom Zakonu o kaznenom postupku Republike Hrvatske*. Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu: vol. 4. br. 2.
10. Lee, H. (2001). *Crime Scene Handbook*. San Diego: Academic Press.
11. Marković, T. (1977). *Suvremena tehnika istraživanja krivičnih djela - Kriminalistika*. Zagreb: Narodne novine.
12. Modly, D. (1990). *Organi unutarnjih poslova i primjena člana 154. ZKP-a*. Zagreb: MUP RH.
13. Modly, D. (1999). *Metodika uviđaja*. Sarajevo: Fakultet kriminalističkih nauka.
14. Modly, D., Korajlić, N. (2002). *Kriminalistički rječnik*. Tešanj: Centar za kulturu i obrazovanje.
15. Pavišić, B. (2003). *Komentar zakona o kaznenom postupku. IV. izdanje*. Rijeka: Žagar.
16. Pavišić, B., Modly, D. i Veić, P. (2006). *Kriminalistika. Knjiga 1*. Zagreb: Golden marketing - Tehnička knjiga.
17. Rynearson, J. (1998). *Evidence and Crime Scene Reconstruction. 5. izdanje*. National Crime Investigation and Training.
18. Saferstein, R. (1998). *Criminalistics. An Introduction to Forensic Science. 6. izdanje*. New Jersey: Prentice Hall.
19. Šuperina, M. (2001). *Kaznenopravni položaj policijskih službenika tijela unutarnjih poslova u hrvatskom materijalnom kaznenom pravu*. Zagreb: Hrvatsko udruženje za kaznene znanosti i praksu i MUP RH.
20. Vodinić, V. (1985). *Kriminalistika-otkrivanje i dokazivanje. Teoretski i praktični kriminalistički i dokazni problemi. Tom I. i II*. Skopje: Univerzitet Kiril i Metodij.
21. Vodinić, V., Aleksić, Ž. (1990). *Kriminalistika*. Zagreb: Informator.

Summary

Duško Modly, Marijan Šuperina

CRIMINALISTIC CONTENTS OF RECONSTRUCTION

In the last 10 years there were few publications and studies in the field of criminalistic science and Criminal Procedure Law concerned with reconstruction as procedural, primarily investigative act, which is conducted with the purpose of: a) verifying derived evidence, b) establishing facts important for clarification, c) if necessary, rederiving of particular evidence. Therefore this article analyzes fundamental theoretical standpoints regarding reconstruction and points out the difference between reconstruction and crime scene investigation, as well as the difference between investigative reconstruction and operational reconstruction which is conducted in an informal police procedure. Important for purposeful and efficient reconstruction is meaningfully and correctly composed order for conducting a reconstruction which establishes motives, aim, content and partially manner in which it is conducted, as well as complete and adequate information gathered in connection with the crime scene in the form of a record of crime scene investigation (with appendixes), search, interviews with suspects, witnesses, experts etc. It is precisely the shortcomings in these important sources of information for conducting a reconstruction that may lead to mistakes during its conduction. Since the form of conducting a reconstruction is not regulated by Criminal Procedure Law, the organ conducting a reconstruction performs it in a way it deems most suitable in a given case and at a given time in order to achieve its goal. In the choice of methods and means it relies on the rules of criminalistic science. One of the important contents of reconstruction is the setup and elaboration of reconstruction versions with abundant criminalistic content as speculative assumptions about the criminal offence and the perpetrator. In fulfilling these requirements the criminalistics will unavoidably be forced to employ the principles of logic and criminalistic reasoning, information retrieved from various sources, experience and skills in interpreting the circumstances which surround the perpetrated criminal offence. For criminalists speculative reconstruction represents a special subsystem of reconstruction which is subject to certain mental impediments which must be taken into account as a potential generator of mistakes in the reconstruction itself. Since conducting a reconstruction represents a form of criminalistic procedure in which factual circumstances, which directly or indirectly indicate the existence of criminal offence and/or perpetrators, are investigated through the use of criminalistic methods, this article analyzes stages of reconstruction process. The selection of cases from current judicial practice in the footnotes additionally emphasizes certain questions in connection with the stages of reconstruction.